

OTDK-DOLGOZAT

2015

A GYÉMÁNTKERESKEDELEM

DIAMOND TRADE

Kézirat lezárva: 2014. október 26.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
2. A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ELMÉLETI FOGALMAK LETISZTÁZÁSA. 3	
3. A GYÉMÁNT, MINT DRÁGAKŐ.....	6
3.1. TÖRTÉNETE	6
3.2. KELETKEZÉSE	8
3.2.1. Természetes gyémánt	8
3.2.2. Mesterséges gyémánt.....	9
3.3. ELŐFORDULÁSA ÉS BÁNYÁSZATA	10
3.4. VÉRES GYÉMÁNTOK ÉS A KIMBERLEY EGYEZMÉNY	12
3.4.1. Véres gyémántok.....	12
3.4.2. Kimberley Egyezmény (The Kimberley Process).....	14
3.5. A GYÉMÁNT ÉRTÉKE (4C).....	17
3.6. GYÉMÁNTIPAR ÉS TŐZSDE KÜLÖNLEGESSÉGEI.....	19
3.7. KÜLÖNLEGES GYÉMÁNTOK	24
3.7.1. Legdrágább nyersgyémánt	24
3.7.2. Legnagyobb nyersgyémánt	25
3.7.3. Legdrágább csiszolt gyémánt	25
4. A GYÉMÁNTKERESKEDŐK.....	26
4.1. DE BEERS	28
4.1.1. Az alapító, Cecil Rhodes az Oppenheimerekig	28
4.1.2. A vállalat	30
4.2. ALROSA.....	31
5. DE BEERS KONTRA ALROSA	33
5.1. A KÉT VÁLLALAT KÖZTI EGYÜTTMŰKÖDÉS	33
5.2. A KÉT VÁLLALAT ÖSSZEVETÉSE	35
5.2.1. Hosszú távú szerződések.....	35
5.2.2. A nyers gyémántok kitermelése.....	36
5.2.3. A nyers gyémántok eladása	39
5.2.4. Kutatásra fordított pénzüsszegek.....	40
6. A VÁLSÁG ÉRINTETTE A GYÉMÁNTKERESKEDELMET IS	42
6.1. A KIVÁLTÓ OKOK	42
6.2. HATÁSA AZ ÉKSZERKERESKEDELEMRE	43
6.3. HATÁSA A KITERMELÉSRE	43
6.4. VÁLSÁG OKOZTA GYÉMÁNTBEFEKTETÉSEK.....	44
6.4.1. 6 ok, hogy miért fektessünk gyémántba?	45
7. NAPJAINK ÉS A JÖVŐ.....	47
7.1. A GYÉMÁNT KERESLETI OLDALA	48
7.2. GYÉMÁNT KÍNÁLATI OLDALA	49
8. ÖSSZEFOGLALÁS	53
IRODALOMJEGYZÉK	57
MELLÉKLETEK.....	I
1. MELLÉKLET: CECIL RHODES	I
2. MELLÉKLET: ANDREEV FEDOR	I
3. MELLÉKLET: CULLINAN HERITAGE	II
4. MELLÉKLET: AFRIKA NAGY CSILLAGA	II
5. MELLÉKLET: PINK STAR.....	II

TÁBLÁZAT-ÉS ÁBRAJEGYZÉK

TÁBLÁZATJEGYZÉK:

1. táblázat: Gyémánt fizikai jellemzői	6
2. táblázat: A Kimberley Egyezmény elnöki-alelnöki képviselői 2003-2014-ig	15
3. táblázat: Piacvezető kitermelő társaságok éves nyers gyémánt eladása %-os megoszlásban.....	26
4. táblázat: Kutatásra költött pénz: Alrosa- De Beers (2008-2012)	40

ÁBRAJEGYZÉK:

1. ábra: Gyémántkitermelő országok a világban	10
2. ábra: Kimberley Egyezményt aláíró országok (2013)	15
3. ábra: 2012-ben a legfőbb gyémánttőzsdék éves forgalma.....	20
4. ábra: Gyémánt ára (\$-ban) a tőzsdén (1999-2012)	22
5. ábra: A világon gyémántra költött összeg	23
6. ábra: A világ nyers gyémánt kitermelése millió karátban kifejezve 2005-től 2011-ig ..	27
7. ábra: A legfőbb gyémántvállalatok bányáinak jövedelmezőségét vizsgálva 2012-ben .	27
8. ábra: Hosszú távú szerződések teljesülésének 5 lépése.....	36
9. ábra: Legfőbb gyémánt kitermelő országok 2013-ben %-os megoszlásban	37
10. ábra: Nyers gyémánt kitermelés 2006-2012 (De Beers-Alrosa).....	38
11. ábra: Nyers gyémánt eladások mrd \$-ban 2006-2012	39
12. ábra: A világ nyers gyémántkereslete milliárd \$-ban 2023-ig becsült értékkel	48
13. ábra: A világ gyémánttermelése millió karátban 2023-ig becsült értékekkel	49
14. ábra: A világ gyémánttermelése milliárd \$-ban 2023 becsült értékkel	50
15. ábra: A világ gyémánt tartaléka (2012-ben becsült) millió karát értékben	51

1. BEVEZETÉS

„Diamond is forever”. A szlogen mindmáig találó és helytálló. Azonban tudjuk-e honnan ered, vagy minek is a szlogenje?

Dolgozatom témája a gyémántkereskedelem, ezen belül is kiemelt témaként kezelve a két fő gyémántkitermelő vállalatnak a bemutatása. Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás mesterszakos hallgatóként mindenképpen fontosnak tartottam, hogy olyan témát válasszak, mely kapcsolódik a szakomhoz. A gyémántkereskedelem pedig nem egy országra koncentrált témakör, és meglehetősen érdekesnek találom. Nem egy olyan téma, amelyről a mindennapokban beszélünk, így alapos kutatómunkát igényelt a feltárása.

Dolgozatomban felvezetés gyanánt, történeti áttekintést mutatok be a gyémánt keletkezéséről, fellelhetőségéről, bányászatáról. Mindezek nélkül nem beszélhetnénk a gyémántok adás-vételéről. A sokunk által hallott véres gyémántok kialakulásáról, és e drágakövek számának lecsökkentésére, illetve megszüntetésére irányuló Kimberley Egyezményről külön fejezetben térek ki.

A gyémánt időtálló drágakő, és értéke magasabb az aranyénál is. Mégsem foglalkoznak vele olyan mértékben, mint az arannyal. Hogy miért? Erre is kerestem a válaszokat a dolgozatomban. A témám kidolgozásának első felét a gyémántkereskedelem kialakulása, működése teszi ki, míg második felében térek ki az általam kiválasztott két vállalat összehasonlítására. Fontos kiemelnem, hogy egyrészt azért választottam a De Beerst és az Alrosát mert a két vezető gyémántkitermelő vállalat, másrészt pedig, be szeretném mutatni, hogy a köztudattal ellentétben nem is olyan biztos, hogy a már amerikai kézben lévő De Beers vállalat áll a gyémántkereskedés élén, mint ahogyan azt tette évtizedeken keresztül. Lényeges kérdéskör, hogy helyes-e használni, a vezető gyémántkitermelő társaság címet bármelyik vállalat esetében, vagy részletesebben meg kell vizsgálnunk őket?

A 2008-as világválság idején az emberek mentették pénzeiket. Akik megtehették, gyémántba is fektettek, mert időtálló és értékét megőrző befektetési forma. A válság hatása érződött a gyémántkereskedelemben is, melynek külön fejezetet nyitottam dolgozatomban. Dolgozatom aktualitását ez a tény is megadja. Az, hogy a jövőben mi várható a gyémántkereskedelemben, illetve a két választott vállalatom helyzetével, szintén sarkalatos pontja a dolgozatomnak.

Munkámat nehezítette, hogy konkrét tényadatokat nehezen, vagy egyáltalán nem találtam. Az adataim sokszor becsült adatok, hiszen a tényleges értékeket sokszor eltitkolják a nagyközönség elől, ezzel is befolyásolva a gyémánt árát. Mindezek ellenére, igyekeztem a témámat sokoldalúan feldolgozni, és az általam feltett kérdéseket tartalmasan megválaszolni és alátámasztani.

2. A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ELMÉLETI FOGALMAK LETISZTÁZÁSA

Mielőtt a gyémántra, és az ezzel való kereskedésre, és a két vállalatra (De Beers és Alrosa) részletesen kitérnék, szeretném letisztázni a témámmal kapcsolatos alapvető közgazdasági fogalmakat.

Mivel a fő irányvonalam a gyémánttal való kereskedelem, nézzük meg mit is jelent a kereskedelem a közgazdaságtanban. „A kereskedelem a termelés és a fogyasztás közé beépülő közvetítés, amely biztosítja, hogy a megtermelt javak eljussanak a fogyasztóhoz, illetve a termelő eladhassa eladásra termelt áruját.”¹ A kereskedelem a piacon történik, amely a tényleges és potenciális eladók és vevők, illetve azok cserekapcsolatainak rendszere, illetve a kereslet és kínálat találkozásának színtere. „A kereskedelem az emberek közötti munkamegosztás kiszélesedésének eredménye. Hozzájárul a nemzetgazdaság eredményes működéséhez, elősegíti az erőforrások hatékony kihasználását, meggyorsítja a befektetett pénzeszközök megtérülését.”²

A gyémántok kereskedelme természetesen már a felfedezésükkor megkezdődött. A Dolgozatom történeti áttekintésében megfigyelhetjük, hogy eleinte a gyémántok kitermelése lassú ütemben folyt, illetőleg egy-egy koncentrált lelőhelyet merítettek ki a teljes mértékű kiaknázásig. A nagyobb volumenű kereskedés a gyémántok nagy felfedezések korszakában indult meg, a XIX-XX. század közepén, amikor már több lelőhelyet egyidejűleg, párhuzamos bányásztak. Ebben az időben alakultak meg a nagyobb nyersgyémánt kitermelő és kereskedő vállalatok, mint például az akkor még dél-afrikai De Beers, majd a későbbiekben az orosz Alrosa, londoni Rio Tinto és kanadai BHP Billiton.

A De Beers közel 70 évig monopóliumként működött a nyersgyémántok piacán. Monopóliumról akkor beszélhetünk, ha olyan piaci szerkezet van, ahol egy árucikket egyetlen vállalat kínál. „A monopolisták ár- és kibocsátásmeghatározását a fogyasztók keresleti magatartása korlátozza. A monopólium bármely áron csak annyit tud eladni, amennyit a piac felvesz. Ha túl magas ár mellett dönt, akkor csak egy kis mennyiséget tud eladni.”³ A De Beers piaci monopóliuma egyrészt, az alapító Cecil Rhodesnak volt köszönhető, illetve a piac által kínált lehetőség a monopólium létrejöttére. Cecil Rhodes

¹ <http://kereskedelem.tlap.hu/magazin/kereskedelem-fogalma/>

² Tóth Éva: Kereskedelem fogalma, feladata, Pannon Egyetem Georgikon Kar

³ Hal R. Varian: (2010): Mikroökonómia középfokon, Akadémia Kiadó, Budapest, 434 p.

ugyanis több bányát felvásárolva hozta létre a De Beers Consolidated Minest, ezzel több versenytársát kiiktatta, illetőleg ebben az időben még nem jelentek meg a korábban említett nagyobb volumenű kitermelő vállalatok, tehát adott volt a lehetőség. A dolgozatom során erre a folyamatra részletesebben is kitérek még. A monopóliumok kialakulásának okai között említhetjük például, ha a monopolista kizárólagos joggal rendelkezik valamely erőforrás felett, vagy ha hagyományosan uralja a piacot és meg tudja akadályozni ezzel mások belépését. Nos, a De Beers ezt évekig gyakorolta, ezáltal szabályozta a piacot. A szabályzás abban merült ki, hogy meghatározta mennyi nyersgyémánt kerülhet a piacra, illetőleg milyen áron. Az ár meghatározásnál figyelembe vette a keresleti és kínálati lehetőségeket, bányászási lehetőségeket, és ehhez kapcsolódó költségeket, illetve a gyémántok értékét meghatározó úgynevezett 4C értékeket is, melyeket a későbbiekben bemutatok. (3.5. fejezet) A gyémánt árát annak érdekében, hogy huzamosabb ideig magason tudja tartani, nem bocsátott a piacra nagyobb mennyiséget. Mivel „egy kézben” központosított volt a piac, megfizették a magas árakat is, mivel mástól nem is tudtak volna vásárolni. „De Beers, mint a gyémántipar „felügyelője”, az áru készletezésével és kvóták alkalmazásával, kétségtelenül elhárította az ingadozásokat a nyersáru piacán...”⁴ Alkalmazta a monopolisztikus viselkedésre jellemző árdiszkrimináció lehetőségét is. „Árdiszkrimináció alatt a közgazdaságtan egy olyan vállalati magatartást ért, amikor a vállalat nem egy, hanem – megfelelő technikák segítségével – több különböző árat állapít meg egy általa kínált terméknek vagy szolgáltatásnak.”⁵ Ugyanis azon állandó vásárlói, akik rendszeresen vásároltak tőle, más áron vehették meg ugyanazt a mennyiségi és minőségi gyémántot, mint mások. Ezt az esetet a közgazdaságtan elsőfokú árdiszkriminációnak nevezi, azaz „a monopolista a különböző egységeket különböző árakon adja el, és ezek az árak személyről személyre változnak. Ezt az esetet időnként tökéletes árdiszkriminációnak is nevezik.”⁶ A másodfokú árdiszkriminációt is alkalmazta, mely szerint mennyiségi árendemény járt, tehát aki többet vásárolt tőle, engedményekhez jutott.

A De Beers piaci monopóliumát kétségtelenül az orosz Alrosa cég csökkentette, majd szüntette is meg. Az 1950-ben alapított vállalat versenytársként jelent meg a piacon. A piaci helyzet ezáltal átalakult a nyersgyémántok kereskedelmének értelmében oligopóliummá. Az oligopólium a közgazdaságtanban olyan piacok megnevezése, ahol az eladók viszonylag kis számban vannak jelen, és ennek köszönhetően meglehetősen nagy

⁴ <http://www.v-pearl.hu/hogyan-hatarozzak-meg-a-nyers-meg-a-csiszolt-gyemant-arat.aspx>

⁵ <http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%81rdiszkrimin%C3%A1ci%C3%B3>

piaci erővel rendelkeznek.⁷⁸ (De Beers, Alrosa, Rio Tinto, BHP Billiton stb.) „Az oligopólium szereplői kölcsönösen függnek egymástól, így egy-egy döntésük meghozatalakor figyelniük kell a többi szereplő döntéseire. Egy vállalat például képes befolyásolni a termék árát, de számításba kell vennie versenytársai válaszlépéseit is.”⁹

„Törvénytelen, de többnyire jövedelmező lehetőség az oligopolisták számára a kartellezés. A kartellben a vállalatok megegyeznek arról, hogy miként osztják meg egymás között a piacon kínálandó mennyiséget, majd ezt egyetlen piaci szereplőként, magasabb áron értékesítik. Így mindannyian nagyobb profitot érhetnek el, mint akkor, ha együttműködés nélkül tevékenykednének. Ha valamelyik vállalat a kartellmegállapodást megszegve alacsonyabb árat állapít meg, a többiek különféle eszközökkel megbüntetik.”¹⁰ Ezt a fajta „viselkedési formát” a két vezető gyémántkitermelő vállalat, a De Beers és az Alrosa ki is használta. Már az Alrosa megalapítását követően a két vállalat szorosan együttműködött. Több hosszú távú megállapodást is kötöttek, melyekről részletesen az 5.1 fejezetben térek ki. Az egyezségekről a nyilvánosság tudott, többek között Brüsszelt is értesítették róluk. Azonban 2002-ben kötött ötéves megállapodásukat már nem hagyta Brüsszel jóvá. „A bejelentést követően a Bizottság két eljárást indított, az egyiket az EK 81. cikk (versenykorlátozó megállapodások tilalma konkurensok között), a másikat az EK 82. cikk (erőfölénnyel való visszaélés) alapján. Az első mindkét társaság ellen indult, a második egyedül a De Beers ellen.”¹¹ Láthatjuk a fenti példa kapcsán, hogy a kartellben való működés, a két vállalat esetében, eljárással, majd büntetéssel végződött. (5.1. fejezet)

Jelenleg a gyémántpiac még mindig oligopol típusú. Kevés számú, de nagy erővel bíró vállalatok adják a piac számára a kínálatot.

A dolgozatom témájával kapcsolatos elméleti fogalmak áttekintése után, nézzük meg konkrétan a gyémánttal összefüggő, főként fizikai értelmében vett (keletkezés előfordulás, bányászat, fajtái) jellemzőit, melyeket a következő fejezetben mutatok be.

⁶ Hal R. Varian: (2010): Mikroökonómia középfolon, Akadémia Kiadó, Budapest, 454 p.

⁷ Carlton, Dennis W..(2006): Modern piacelmélet. Panem Kft., Budapest

⁸ Hal R. Varian: (2010): Mikroökonómia középfolon, Akadémia Kiadó, Budapest

⁹ <http://ecopedia.hu/oligopolium>

¹⁰ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Oligop%C3%B3lium>

¹¹ <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20070716-aranytalan-volt-brusszel-gyemantipari-fellepese.html>

3. A GYÉMÁNT, MINT DRÁGAKŐ

A drágakövek többsége az ásványokhoz tartozik. „A gyémánt a terméselemek osztályán belüli széncsoporthoz tartozó ásvány és egyben a legjelentősebb drágakő.”¹² „A gyémánt vegyileg tiszta szén, vegyjele C, a drágakövek között az egyetlen elem. Szerkezetileg a kristályosodott szén egyik módosulata a grafit mellett.”¹³ „Neve a görög adamas=sérthetetlen, legyőzhetetlen szóból származik.”¹⁴

A gyémánt mértékegysége a karát, amely $2 \times 10^{-4} \text{ kg} = 200 \text{ mg}$.

1. táblázat: Gyémánt fizikai jellemzői

Sűrűsége	Karckeménysége	Törésmutatója	Diszperziója (fény felbontóképesség)
3,50-3,53 g/cm ³	10 (Mohs-féle skála)	2,407-2,465 (nagy)	erős
Égése	Leggyakoribb alakja	Színe	Hővezető képessége
720–800 °C	oktaéder	színtelen, sárga, zöld barna, piros, szürke, kék, fekete, rózsaszín	igen jó

(Forrás: saját készítés: J Bauer- V. Bouska- F.Tvrz (1982): Drágakőkalauz, Natura Könyvkiadó, Artia, 64.p alapján)

3.1. TÖRTÉNETE

Egészen az indiai mitológiához vezethető vissza története, ugyanis, mint szinte minden drágakövet, a gyémántot is a Himalájához kötik. A mitológiai történethez hozzátartozik, hogy az első gyémántlelőhelyek valóban Indiában voltak. A legelső hiteles forrás, mely-

¹² <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1nt>

¹³ Dr. Oberfrank Ferenc- Rékai Jenő (1982): Drágakövek, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 71.p

¹⁴ J Bauer- V. Bouska- F.Tvrz (1982): Drágakőkalauz, Natura Könyvkiadó, Artia, 64.p

ben megemlítik a gyémántot, i.e. IV. századból származik. A legelső gyémántot az indiai Golconda folyóban találták.

Nagyon sokáig nem terjedt el a világban, bár az ókori rómaiak és görögök is ismerték, azonban Európában az érett középkorig nem nyert teret. Ennek egyik fő oka, hogy keménysége miatt nem tudták megmunkálni. Nyugati elterjedését Nagy Sándor nevéhez kötik. „Hosszú időn át különleges, misztikus erőt tulajdonítottak a gyémántnak, egyfajta szimbólummá vált. Nem véletlen, hogy több uralkodó koronáját is gyémánt ékesítette, hiszen így akarták kifejezni bátorságukat, hatalmukat. Emellett az idők során a szerelem jelképévé is vált a gyémánt. Ekkor azonban még csupán nyers formában volt ismert.”¹⁵ Egészen a XIV. századig megmunkálás nélkül ismerték a gyémántot. Ekkor fedezték fel Brugge-ben, hogy törés, majd később csiszolás során a felülete fényesebbé válik. Az európai gyémántkereskedelem központja, annak üzleti kapcsolatai, valamint szállítási lehetőségei révén Velence volt, majd áttevődött a csiszolási lehetőségek felfedezése után Brugge-be. A megmunkálás titkát nagyon sokáig őrizték. A XVII. században jelentek meg a fejlettebb technikák. A XVIII. századig csak Indiából származott az akkor található gyémántok összessége. Azonban ekkora kimerültek az indiai készletek. Ekkor jelentek meg a braziliai források. Csaknem 150 évig a brazil gyémántok látták el a megnövekedett keresletet a gyémántok iránt. Azonban, akárcsak az indiai, a brazil források is kiapadtak és háttérbe szorultak.

Az 1800-as évek végén jelentek meg az új lelőhelyek Dél-Afrikában. Feljegyzések szerint az első gyémántot Afrikában a véletlen „szülte”. Egy játszó gyermek, Daniel Jacobs találta egy folyóban, az 1860-as években. Sem ő, sem szülei nem tudták, milyen értékes kövecskét talált a fiatal fiú. Afrika gyémántbölcsőjének Kimberley-t nevezik. „A gyémánt újkori története itt kezdődött el, közel 120 éve. Ekkor derült ki egy holland farmer testvérpár, De Beer fivérek földjéről, hogy a világ egyik leggazdagabb gyémánt bányája. Mivel a holland farmereket viszont abszolút nem érdekelte a gyémánt, eladták a földjüket, amit már másnap tömegével előzönlöttek a gyémántot ásók. Csak innen 49,5 millió karát gyémántot hoztak fel, amihez huszonkét és fél millió tonna vulkáni kőzetet kellett átmosniuk.”¹⁶ A XX. századig, csak innen bányászták a nyers gyémántokat, majd megjelentek a kontinensen más lelőhelyek is. A gyémántban leggazdagabb földrész Afrika a mai napig. A legnagyobb kövek a kimberleyvidéki bányákból kerültek ki, lekörözve ez-

¹⁵ <http://ekszerwebaruhaz.com/a-gyemant-tortenete/>

¹⁶ <http://trendmagazin.hu/cikk/a-gyemantok-kulonos-vilaga>

zel a brazil és indiai lelőhelyeket is. Nagyságuk ellenére azonban az afrikai kövek általában nem túl tiszták, így minőségileg valamivel rosszabbak. Az orosz gyémántbányászat az 1950-es években indult meg. A kereslet magas részét ekkor már Oroszország elégítette ki. A XX. század második felében indult meg Észak-Amerikában, Ausztráliában valamint Indonéziában is a gyémánttermelés.¹⁷¹⁸ Kanada területén nagyon sokáig nem is kerestek gyémántokat, azt feltételezve, hogy ennyire északra, ilyen jeges területen kizárható a gyémánt fellelhetősége. 1980-as évek végén vizsgáldtak geológusok, akik mégis nyomokat találtak a drágakő kanadai létezésére. Napjainkban már nagyon jó minőségű gyémántokat bányásznak ki Észak-Amerikában.

3.2. KELETKEZÉSE

Keletkezését, és fajtáját tekintve is, megkülönböztethetünk természetes vagy természetben található, valamint mesterséges gyémántot.

3.2.1. Természetes gyémánt

A gyémántok keletkezéséről csak nagy vonalakban szeretnék írni, hiszen csak közvetve tartozik a témához. „A természetes gyémánt képződése nagyon speciális feltételeket igényel. A gyémánt nagy nyomáson (4500-6000 MPa) képződik magas széntartalmú anyagokból átlagosan 900-1300 °C közötti hőmérséklet-tartományban.”¹⁹ Ennek megfelelően a földkéreg legmélyebb rétegeihez kötődik keletkezése. A földköpeny kb. 150-200 km mélységében a leggyakoribb, de ennél mélyebb keletkezési helyekről is tudnak a tudósok. Ezeket a mélységeket természetesen ember nem éri el, a mai technikailag igen fejlett világban sem. Az, hogy ezek a drágakövek mégis a földfelszínre kerültek, az a vulkanikus folyamatoknak, valamint a földlemezek mozgásának köszönhető. „A Föld mélyéből feltörő anyag áttöri a földkéreg alkotó rétegeket kürtöszerű csatornákat alkotva (angolul pipe). A gyémánt e csatornák kitöltési anyagában található.[...] Nem maga a magma tartalmazza a gyémántkristályokat, hanem a magmában megszilárdult kőzetdarabok,²⁰...” Ez vezetett a függőleges irányú kürtöket kitöltő, egyfajta kékes színű kőzettípus kialakulásához, a kimberlithez.

¹⁷ Dr. Oberfrank Ferenc- Rékai Jenő (1982): Drágakövek, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, pp. 70-71.

¹⁸ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1ntlel%C5%91helyek>

¹⁹ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1nt>

²⁰ <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1nt>

Gyémántkeletkezés elsődleges lelőhelyeként, tehát a magma képződést tekintjük, kimberlit és lamproit vulkáni kúrtókból, míg másodlagos lelőhelynek tekintjük azokat a területeket, amelyeken a szél vagy a víz munkája révén a földfelszínre kerültek ezek a drágakövek. Ahol lerakódnak ezek a drágakövek, alluviális gyémántlelőhelyeknek nevezzük őket.²¹ Ezáltal lehet másodlagos lelőhely egy gleccser, egy folyómeder, üledékek vagy akár egy völgy is. „A kimberlit kúrtók számítanak a legjelentősebb elsődleges gyémánt lelőhelynek, de csak mintegy minden kétszázadik kimberlit kúrtóban található gyémánt.”²² Sokkal gyakrabban találnak másodlagos lelőhelyeken gyémántot, mint elsődlegesen.

Egy érdekes képződési lehetőséget is megfigyeltek a tudósok. Ez pedig nem más, mint a meteorit becsapódások helyén, ahol előfordulhat, hogy megindul a gyémántképződés. Az 1800-as évek végén két orosz tudós lehullott vasmeteoritban gyémántszemcséket fedezett fel. Ezen kívül a tudósok úgy gondolják, hogy a Földön kívül is keletkezik gyémánt, melyeket a Földbe csapódó meteoritokkal bizonyítanak, melyekben gyémántot találtak.²³

3.2.2. Mesterséges gyémánt

„A mesterséges gyémántok előállításának ötlete már a középkor alkimistáit is foglalkoztatta, azonban az első tudományos próbálkozásokra a 19. században került sor.”²⁴ A sikert a XX. század közepe hozta meg, ekkor állították elő az első mesterséges gyémántot amerikai tudósok.

Manapság különböző színben és karátban is elő tudják őket állítani, viszonylag rövid időn belül is. (Karáttól függően hetek alatt.) Eleinte a mesterséges gyémántokat csak ipari célokra használták fel, de mára már odáig fejlődött a technológia, hogy ékszergyémántnak is megfelelőek, az így előállított drágakövek. A mesterséges gyémántok legnagyobb előnye, hogy nagymértékben olcsóbbak a természetben található gyémántoknál. Ezáltal egyre inkább terjednek, mind az iparban, mind a mindennapi embereknél. Rengeteg ipari technikához alkalmazzák a fizikai tulajdonságainak köszönhetően, és természetesen olcsóbb a felhasználásuk egy természetes gyémánttal szemben. Kiválóan alkalmasak kisméretű vágások, fúrások, csiszolások elvégzésére. A mesterséges gyémánt „feltalálá-

²¹ http://www.twdinvest.hu/hu/twd_gyemantbanyaszat

²² http://www.twdinvest.hu/hu/twd_gyemantbanyaszat

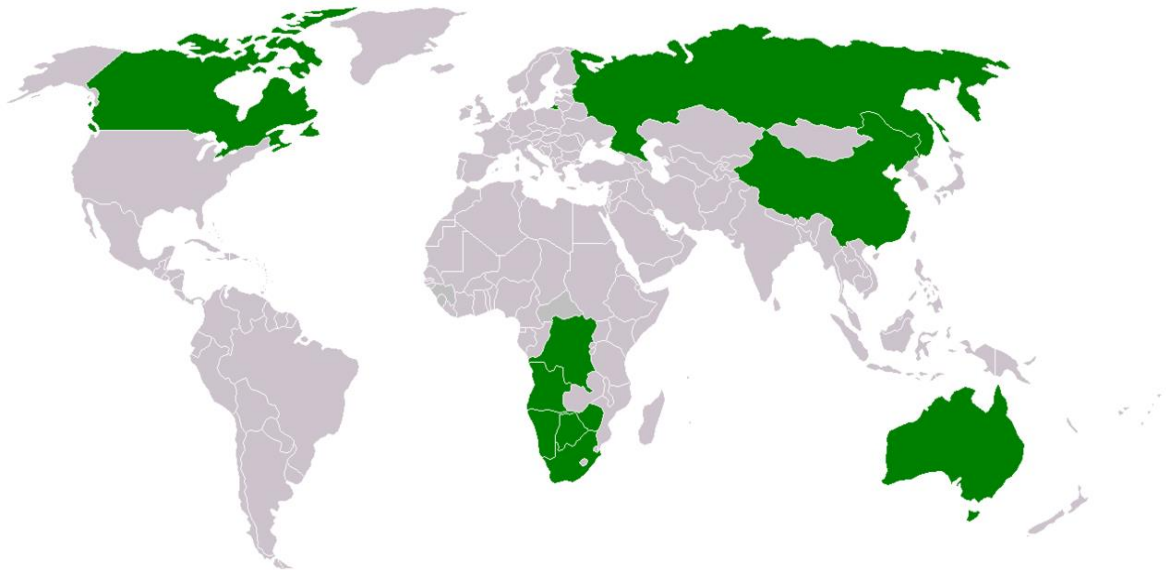
²³ <http://www.hotdog.hu/worldgeo/erdekessegek/a-gyemant>

²⁴ http://hu.wikipedia.org/wiki/Mesters%C3%A9ges_gy%C3%A9m%C3%A1nt

sának” egyedül a gyémánt-kitermelő vállalatok nem örülnek.²⁵²⁶ „Egyre több olyan gyémánt került a piacra 2012 óta, amelyekről csak speciális laboratóriumi vizsgálat során derül ki, hogy azok valójában mesterségesen létrehozott, úgynevezett szintetikus gyémántok. (Ezek akkor szabályszerűek, ha tartalmaznak lézerrel bevéselt egyedi azonosító számot és nevet.)”²⁷

3.3. ELŐFORDULÁSA ÉS BÁNYÁSZATA

A kibányászott gyémántok alig 20%-ból lesz a kitermelést követően drágakő. Gyémántokat a következő országokban találtak eddig, jelentősebb mértékben: India, Brazília, Dél-afrikai Köztársaság, Angola, Ausztrália, Borneó, Botswana, Guyana, Észak-Amerika, Kongó, Libéria, Oroszország, Namíbia, Sierra Leone, Tanzánia, Lesotho, Zair, Közép-afrikai Köztársaság, Guinea. 1962 óta a Délnyugat-Afrika előtti, tenger alatti gyémánttorlatokat is nagymértékben kiaknázzák.

1. ábra: Gyémántkitermelő országok a világban

(Forrás: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1ntlel%C5%91helyek>)

²⁵ http://hu.wikipedia.org/wiki/Mesters%C3%A9ges_gy%C3%A9m%C3%A1nt

²⁶ http://www.deluxe.hu/cikk/20051010/gyemant_szuletik

²⁷ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1042-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-i.html>

„A modern bányaiipar uralja a gyémántkitermelést. A lelőhelyek fajtájától függően (elsődleges vagy másodlagos előfordulás) a nemes köveket föld alatti vagy felszíni bányászattal termelik ki.”²⁸ Vége lett annak az időszaknak, amikor ásóval, mosóteknővel keresték a gyémántokat. Természetesen egyes vidékeken (pl. Afrikában) máig láthatunk, ilyen egyszerű keresési módot, de mára ez már nem jellemző.

A bányászat mai, modern folyamata a következőképp néz ki. Először is a Föld mélyében lévő kőzeteket szétrobbantják, és felszínre hozzák. A kőzeteket felaprítása kőmalmokban történik. Korábban kézzel történt a kőzetek kiválogatása, és a gyémántok kikeresése. Ma már „...a gyémánttartalmú kőzetet sok kilométer hosszú, ráccsal elzárt szállítószalagon juttatják el a silókba. Ezekből iszapolókon, rázószitákon és malmokon át eljut a híres „grease tables”-ig (zsírasztalok), a soklépcsős termelési folyamat „szentélyéig”. Fel-találója a De Beers Consolidated alkalmazásában álló egyik mérnök volt: F. Kristen, aki 1879-ben fedezte fel azt, hogy a gyémánt ráragad a zsírra.[...] 15 fokos lejtéssel felállított, magas sárga zsírréteggel borított asztalokon vízesések csobognak, magukkal hordva a szétzúzott kőzetet, míg a gyémántok odatapadnak. Ezután a zsírréteget gondosan levakarják és hordókba rakják. A termelési folyamat következő fázisa a gyémánt kimosása savval (a gyémánt saválló). A termelési folyamat végén áll a válogatóasztal, amelynél szakemberek különválasztják [...] az ipari gyémántot az ékkövektől.”²⁹ „Hosszú ideig e válogatás manuálisan történt, minimális technológiai segítséggel. Mára azonban a technológia eljutott arra a szintre, ahol már a szortírozó eljárás nagy része automatizált. Ám akár kézzel, akár géppel történjék is a kiválasztás, ez alapvető jelentőségű a kibányászott gyémántban rejlő értékek meghatározásában. Hiszen a drágakő-minőségű gyémántokat – amelyekből ékszer készíthető – el kell különíteni az ékszerhasznosításra egyáltalán nem alkalmas ipari kövektől.”³⁰ A kiválogatás végén nagyság és minőség szerint osztályozzák a drágaköveket.

²⁸ Günter Wermusch (1987): A gyémánt története, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 204. p

²⁹ Günter Wermusch (1987): A gyémánt története, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, pp.204-205

³⁰<http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1056-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-vi-a-nyersgyemant-piac.html>

3.4. VÉRES GYÉMÁNTOK ÉS A KIMBERLEY EGYEZMÉNY

3.4.1. Véres gyémántok

„A véres gyémánt – angolul conflict diamond – igencsak beszélő elnevezés: azok a drágakövek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyeket a legitim, nemzetközileg is elismert kormányzattal szemben álló lázadó csoportok által uralt területeken állítanak elő, és az ebből származó jövedelem az ő „munkásságukat” finanszírozza. Továbbá azok a kövek, amelyek bányászásához és feldolgozásához szó szerint vér tapad, vagyis amelyeket kényszermunkával – ezek áldozatai gyakran nők és gyerekek –, erőszakkal állítanak elő, szintén véres gyémántnak minősülnek. Ezen drágakövek a múltban főleg Sierra Leonéból, Angolából, a Kongói Demokratikus Köztársaságból, Libériából és Elefántcsontpartról származtak – és származnak néha még ma is.”³¹ Főként azokban az országokban jelennek meg a véres gyémántok, ahol a politikai helyzet nem stabil, és különböző csoportosulások veszik át jellemzően erőszakkal a gyémántlelőhelyek feletti uralmat, főként háborús céljaik finanszírozása végett. A jellemzően afrikai országokon kívül, India is jelentős mértékű véres gyémántok kereskedőjévé vált.

Becslések szerint a világ kereskedelmének közel négy százalékát teszi ki a véres úton bányászott és feldolgozott drágakövek. Főleg az afrikai országokban figyelhető meg, hogy a drágakövek kibányászását és feldolgozását alapvetően rabszolgamunkával érték el. Kiskorú, általában 9-10 éves gyermekek is dolgoztak, meglehetősen rossz körülmények között. Napi akár több mint tíz órát robotoltak, és szinte alig kaptak érte pénzt. Mivel ezekben az afrikai országokban szinte semmi más munkalehetőség nem volt adott, viszont a családot fenn kellett tartani, kénytelenek voltak a gyermekek is elvállalni az effajta kőkemény fizikai munkát. Nem beszélve a munkakörülményről, mely sokszor volt veszélyes, dolgukat omladozó falak között, étel és víz nélkül akár órákon át végezték.

A gyémántok szerepe polgárháborús, háborús időszakokban nagyon fontos volt. Példának okáért a Sierra Leonében lezajló polgárháborús eseményeket emelném ki. A gyémánt és a háború kapcsolata egészen odáig vezethető vissza, amikor az 1930-as években megtalálták az első gyémántokat Sierra Leonében. Megjegyezném, hogy ebben az afrikai országban viszonylag sok és rendkívül jó minőségű gyémántot találtak. „1930-tól 1998-ig megközelítőleg 55 millió karátot nyertek ki hivatalosan a nyugat-afrikai országban. 270 amerikai dollárral számolva karátonként 1996-ban a gyémántokból származó összeg 15 milliárd amerikai dollárra rúgott. 1935-ben a gyarmati hatóságok a De Beers’

Sierra Leone Selection Trusttal (SLST) egy olyan megállapodást kötöttek, melynek értelmében a vállalat 99 évre előre megkapta az ország majdnem egész területére vonatkozó bányászati jogokat.”³² Ennek ellenére egyre több illegálisan működő gyémántkereskedő, valamint illegálisan működő gyémántbánya kezdett megjelenni Sierra Leonében. Az illegális kereskedésben főleg libanoni kereskedők vettek részt.

„Az ország első szabadon választott miniszterelnöke, Siaka Stevens elkezdte politikai célra felhasználni a gyémántokat, széles körben támogatva az illegális kereskedelmet. 1971-ben létrehozta a Nemzeti Gyémánt Bányászati Vállalatot, amivel gyakorlatilag államosította az SLS-t.”³³ 1985-től Joseph Momoh lett az ország elnöke. A polgárháború az ő elnöksége alatt, 1991-ben tört ki, melynek oka az volt, hogy megelégtették az emberek a kormányzati korrupciót, valamint azt, hogy az országukban kitermelt gyémánttal nem megfelelően gazdálkodnak. A gazdasági és pénzügyi problémák miatt elégedetlenné vált a nép. Mindezek mellett a szomszédos libériai polgárháború is éreztette hatását. Az 1991-ben megindult polgárháború elindítása egy radikális fegyveres szervezet nevéhez köthető: Foday Sankoh vezetésével működő Forradalmi Egységfrontéhoz (RUF). „A túlnyomórészt nincstelen fiatalokból álló RUF lázadói a jobb élet reményében harcoltak. Ezeket a katonákat Sankoh tökéletesen fel tudta használni saját céljaihoz. A harc ugyanis a gazdag gyémántlelőhelyekért folyt valójában. Ezeknek a gyémántbányáknak a jövedelméből Sankoh fent tudta tartani hadseregét és biztosítani tudta hatalmát a megszállt területek fölött. A polgárháború következtében 1992 áprilisában Momoh elnök lemondásra kényszerült, Valentin Strasser katonai kormány alakíthatott. Libéria a RUF elsőszámú pénzügyi támogatója lett, cserébe pedig a Sierra Leonéból kicsempésztett gyémántokkal kereskedhetett. [...]az 1990-es évek közepétől a sierra leone-i Sankoh által irányított RUF elnevezésű gerillacsoport birtokába jutott az értékes gyémántlelőhelyek fölötti befolyás. 1999-ig több tízmillió dollár értékű drágakövet csempészttek ki az országból. Ezzel a pénzzel tudták fenntartani illegitim, és illegális hatalmukat a területek fölött.”³⁴

„Csak becslések léteznek a RUF által kitermelt gyémántok mennyiségét illetően. Az ENSZ szakértői csoportja szerint értékük a polgárháború alatt évente 25 és 125 millió dollár közé tehető. 1999-ben például körülbelül 250 ezer karátnyi gyémántot bányásztak ki a lázadók által felügyelt bányákból. Összehasonlításképpen ez a mennyiség mintegy nyol-

³¹ http://www.lafemme.hu/nyomtatas/ver_es_gyemant

³² http://www.publikon.com/application/essay/218_1.pdf

³³ <http://www.kul-vilag.hu/2006/0304/giber.pdf>

³⁴ http://www.publikon.com/application/essay/218_1.pdf

cada a Sierra Leone valaha mért legjobb export teljesítményének, és mintegy huszonötszöröse(!) az 1999-es hivatalos gyémánt exportnak. Ebből a bevételből a mozgalom képes volt a polgárháború alatt mintegy 3500-5000 harcos teljes ellátására.”³⁵ A gyémántokból való bevételeket főként élelmiszerre, fegyverekre és drogokra költötték.

Legegyszerűbb módon illegális gyémántból legálissá úgy válik egy gyémánt, ha egy nemzetközi cég, kereskedelmi irodát tartott fenn az afrikai gyémántbányászó országokban. Sierra Leonéból, és egyéb helyekről származó véres gyémántok elsősorban Libériába kerültek. Ezen kívül Burkina Faso-t, Elefántcsontpartot, Guinea-t és Gambiát is megemlíthetjük, mint gyémánt transzfer országok. Egy-egy nemzetközi cég a köveket felvásárolta, majd saját országának központjaiba szállította, és végül eljutatta a fogyasztóhoz. A véres gyémántok fő nemzetközi felvásárlója Belgium volt. Ennek oka az volt, hogy laza jogi szabályozás alatt állt Belgium, valamint felületesen vizsgálták az export-import ügyleteket. Nem foglalkoztak azzal, honnan, milyen úton került hozzájuk a gyémánt. Ezen kívül meg kell említenem Svájcot és az Egyesült Királyságot is, mely helyeken nem kellett papíron kimutatni az országukba érkező gyémántokat. A drágakövek a fogyasztóig így már legális úton kerültek. Becslések szerint 1996-ban 15 000, míg 1998-ban 2,5 millió karát gyémántot adott el a RUF Belgiumnak.³⁶

A sierra leone-i vérengzéseket, mészárlásokat, csonkításokat, drog hatása alá vont gyerekkatonákat, valamint a háború egyéb hasonló részleteit nem szeretném taglalni, hiszen csak közvetve kapcsolódik a fő témámhoz. A polgárháború 2001-ben zárult le, amikor is ENSZ csapatoknak sikerült lefegyverezni a RUF embereit. 2002 januárjától befejezettnek tekintik a polgárháborút. Annyit érdemes megemlíteni, hogy mintegy tíz év alatt, 1991 és 2001 között kb. 50 000 ember vesztette életét, több száz ezren kényszerültek elhagyni otthonukat és több tízezer embert csonkítottak meg. A polgárháború ilyen megrázó adatokkal ért véget.

3.4.2. Kimberley Egyezmény (The Kimberley Process)

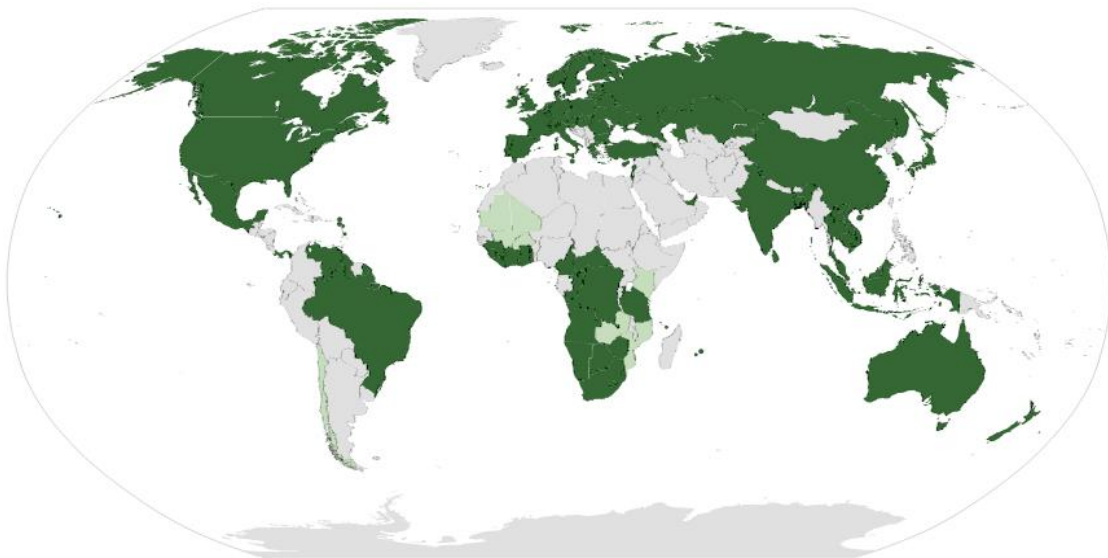
„Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) a gyémántipar képviselői valamint a gyémántkitermelő országok bevonásával azért hozta létre 2003-ban a Kimberley Egyezményt,

³⁵ <http://www.kul-vilag.hu/2006/0304/giber.pdf>

³⁶ <http://konfliktus.index.hu/sigyemant.htm>

hogy amelynek célja felülvizsgálni a gyémántok származási helyét, és megakadályozni, hogy az eladott gyémántokból fegyveres konfliktusokat pénzeljenek.”³⁷

Az Egyezményt aláíró országok vállalják, hogy igazolni tudják az általuk forgalomba került gyémántok eredetét, a kibányászásuktól, a megmunkáláson keresztül egészen a forgalomba hozatalig. Az Egyezmény segít megakadályozni, hogy fegyveres konfliktusokat, polgárháborúkat, véres gyémántokkal finanszírozzák, lásd. Sierra Leone. Az Egyezményt jelenleg (2013-as adat) 81 ország írta alá, az Európai Unióval együtt. A résztvevők között szinte minden jelentős gyémántexportáló-importáló ország jelen van. Több ország szeretett volna csatlakozni az Egyezményt aláírói közé, pl: Chile, Kenya, Burkina Faso, Mozambik, Zambia, de nem feleltek meg még a követelményeknek.

2. ábra: Kimberley Egyezményt aláíró országok (2013)

(Forrás: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/25/Kimberly_Process_Map.svg)

2. táblázat: A Kimberley Egyezmény elnöki-alelnöki képviselői 2003-2014-ig

Év	Elnök	Alelnök
2003	Észak-Afrika	Kanada
2004	Kanada	Oroszország
2005	Oroszország	Botswana
2006	Botswana	Európai Unió
2007	Európai Unió	India

³⁷ <http://www.caprice.co.hu/fooldal/a-gyemant/a-kimberleyegyezmey>

2008	India	Namíbia
2009	Namíbia	Izrael
2010	Izrael	Kongói Demokratikus Köztársaság
2011	Kongói Demokratikus Köztársaság	Amerikai Egyesült Államok
2012	Amerikai Egyesült Államok	Észak-Afrika
2013	Észak-Afrika	Kína
2014	Kína	Angola

(Forrás: saját készítés: <http://www.kimberleyprocess.com/en/chair/adatai> alapján)

A Kimberley Egyezményt minden évben, rotációs rendszerben más-más ország elnökli. Az elnöklő ország felügyeli a programok végrehajtását, a munkacsoportok és bizottságok munkáját, valamint általános adminisztrációt is készít. Az elnöki poszt mellé társul egy alelnöki szék is. Az alelnöki posztot szintén mindig egy-egy ország látja el. Érdekesség, hogy általánosságban elmondható, hogy amelyik ország alelnöki posztton dolgozik egy adott évben, az a következő évben már elnökként tevékenykedik.

A Kimberley Egyezményből több ország a kiutasítás sorsára jutott. A Kongói Demokratikus Köztársaság első csatlakozása az egyezményhez 2003-ban történt. Azonban rá egy évre, el is távolították. Az ok roppant egyszerű volt, nem tudta dokumentumokkal bizonyítani az országból exportáló gyémántok eredetét. Mivel a Kongói Demokratikus Köztársaság gazdasága nagyban épít a gyémántkereskedelme, ezért kénytelenek voltak orvosolni a problémát, hogy kereskedhessenek. 2007-től újra aláírhatták az egyezményt. Venezuela önként távolította el magát az Egyezményt aláírói közül. Mint azt korábban említettem, Libéria nagymértékben a véres gyémántokból szerzett hasznot, illetőleg ebből kifolyólag pénzügyileg támogatta, és tartotta fenn a polgárháborús tevékenységeket. Ennél fogva nem írhatta alá a Kimberley Egyezményt. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa gyémánt embargót szabott ki az országra. Ez azonban nagyban rontotta az ország helyzetét és növelte a munkanélküliséget. Az embargó megszüntetése, valamint a Kimberley Egyezmény aláírása, a 2006-ban kinevezett új libériai elnöknek volt köszönhető. Libéria, az az ország, amely éलोvasa volt a véres gyémántkereskedésnek, ma már tagja annak az egyezménynek, amely biztosítja, hogy a gyémántok legális úton, és „vér” nélkül kerülnek a fogyasztóhoz.³⁸

³⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Kimberley_Process_Certification_Scheme

Az Egyezménynek van egy árnyoldala is. Sajnos teljes mértékben nem sikerült visszaszorítani a véres gyémántok piaci jelenlétét. Becslések szerint a piacon kb. 0,1%-nyi jelenlétet még ma is mutat(hat). Ez főként annak tudható be, hogy olyan országokba csempészik át, és keverik össze más gyémántokkal, melyek nem írták alá az Egyezményt.

3.5. A GYÉMÁNT ÉRTÉKE (4C)

Annak érdekében, hogy meg tudjuk határozni a gyémánt értékét, és a későbbiekben megértsük miért fontos ki mennyi karátot milyen értékben bányász ki, ki kell térnem az ún. 4C meghatározására.

A gyémántok értékét négy fő tényező határozza meg: minőség (csiszolás), nagyság (tömeg), szín és tisztaság. A 4 C elnevezés az imént említett négy szó angol elnevezéseinek kezdőbetűiből ered: Colour (szín), Clarity (tisztaság), Carat (nagyság, tömeg) és Cut (minőség, csiszolás).

szín: A gyémántok a természetben szinte minden színben léteznek. Alapvetően a ritka színű gyémántokon kívül, a legértékesebbek a legfehérebb színezetűek, mert ezek a legtisztábbak. Ritkaságuk miatt értékesek még a citromsárga, rózsaszín, valamint zöldes árnyalatú drágakövek is.

A gyémánt általában a sárga szín irányába tér el a fehértől, az árnyalatokat sokféleképpen jelzik, a legelterjedtebb skála az ABC betűit használó, amely D betűtől, a legfehérebb minőségtől indul.³⁹

D, E (River) – kitűnő fehér

F, G (Top Wesselton) – finomfehér

H (Wesselton) – fehér

I, J (Top Crystal) – gyengén árnyalt fehér

K, L (Crystal) – árnyalt fehér

M, N (Top Cape) – gyengén sárgás

O, P (Cape) – sárgás

Q, R (Light Yellow) – gyengén sárga⁴⁰

tisztaság: Alapvetően azt mutatja meg, található-e hiba a gyémántban. Értékesökentő hatást a zárványok jelenléte okozhat. A zárványok mennyisége és minősége, nagy-

³⁹ <http://www.ekszerviz.hu/dragako.php>

⁴⁰ <http://www.dragakonagyker.hu/tudnivalok-gyemantokrol.html>

mértékben ronthatja a gyémánt értékét. A tisztaság mértékét 7 fokra osztották be nemzetközi szabályozás alapján.

LC (Loupe-Clean) vagy IF (Internal Flawless)

„Nagyító alatt tiszta“ (loupe-clean) a gyémánt, ha 10-szeres nagyításnál tisztán átlátni rajta zárványok nélkül.

VVS* (Very Very Small) (VVS 1, VVS 2)

Nagyon-nagyon kis zárványok, melyeket 10-szeres nagyítás alatt csak nagyon nehezen lehet megtalálni.

VS* (Very Small) (VS 1, VS 2)

Nagyon kis zárványok, melyeket 10-szeres nagyítás alatt csak nehezen látni.

SI* (Small Inclusions) (SI 1, SI 2)

Kis zárványok, melyek láthatóak 10-szeres nagyítás alatt, de szabad szemmel nem.

PI (Pique)

Közepes zárványok, melyek már nehezen szemmel is láthatóak, de a ragyogáson nem rontanak.

P II (Pique II)

Nagy és több zárvány, melyeket szemmel is lehet látni és befolyásolják a gyémánt ragyogását.

P III (Pique III)

Nagy és több zárvány, melyeket nagyon könnyen szemmel láthatóak és befolyásolják a gyémánt ragyogását.

karát: A gyémánt tömegét meghatározó mértékegység, ami nem egyenlő az arany esetében használatos karát elnevezéssel. 1 karát=200 mg

csiszolás: „.... a nemzetközi egyesülés szabályozása megköveteli a csiszolási mód pontos megnevezését (briliáns, rózsza, szív, navette, pendeloque stb.). Emellett a csiszolás módját illetően a megkülönböztetés az „igen jótól” a „szokatlanig” terjed, a csiszolás minőségét tekintve pedig az „igen jótól” a „gyengéig”.⁴¹ Megjegyezendő, hogy e drágakövek csiszolása csak saját porukkal, gyémántporral történhet, keménységük miatt. Amíg egy nyers-gyémánt eljut a vásárlóig, értéke a sokszorosára nőhet a csiszolási eljárások után.

⁴¹ Günter Wermusch (1987): A gyémánt története, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 182. p

3.6. GYÉMÁNTIPAR ÉS TŐZSDE KÜLÖNLEGESSÉGEI

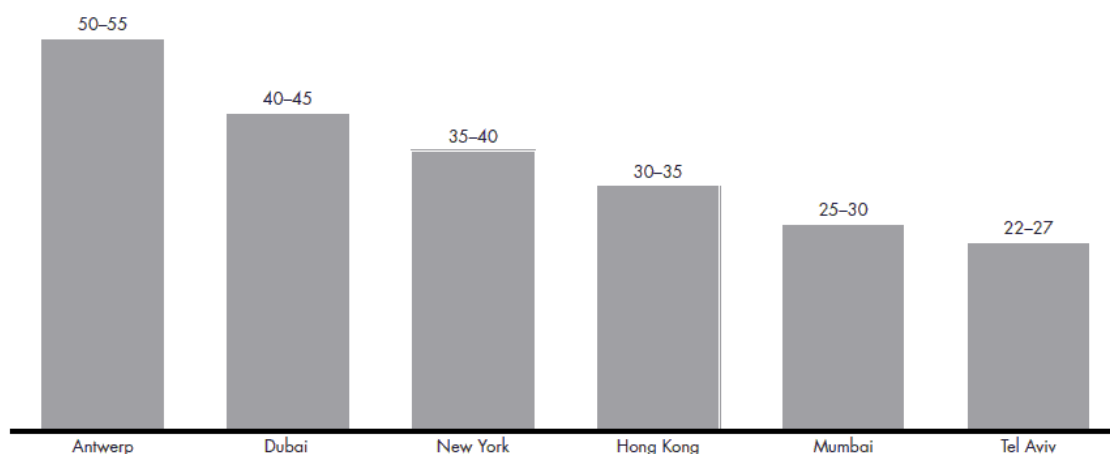
A gyémántipar két ágazatból tevődik össze. Az egyik, azon gyémántok értékesítése, melyek ékszerként funkcionálnak elsősorban, a másik pedig az ipar számára szükséges gyémántok értékesítése.

Az ékszerként funkcionáló gyémántokat, valamint az érdekesebb, híresebb gyémántokat a gyémánttőzsdéken lehet elsősorban fellelni. „A világ 27 gyémánttőzsdéje közül 4 Antwerpenben működik, az elsőt még a XIX. század végén a középkor óta a városban honos zsidó gyémántosok alapították. Régebben ők voltak többségben, újabban azonban létszámban már túlszárnyalják őket az indiaiak. Az egyik legpatinásabb tőzsdét, a Diamantclub van Antwerpent még 1898-ban alapították.”

Azonban a gyémánttőzsdék működése korántsem olyan egyszerű, mint ahogy hangzik. „A gyémánttőzsde alapvetően különbözik minden más börzétől, nincs elektronikus kereskedelem, nincsenek határidős ügyletek. Szabványos kereskedelem nélküli piacról beszélünk, úgynevezett over-the-counter piac. A kereskedelem négy szemközt, egy kézfogással nyugtázott szóbeli megállapodásokon folyik. Ez a kézfogás sokszor többet ér, mint egy hivatalos írásos megállapodás. A gyémánttőzsdére egyszerű polgárnak gyakorlatilag lehetetlen bejutnia. Minimum elismert kereskedőnek kell lenni, vagy rendelkezni egy meghívóval egy tőzsdei tagtól, hogy beengedjünk a szentélybe. Egyes vélemények szerint kihalásos alapon lehet csak a részvételhez jutni. A tőzsdére egyébként még a rendőrség sem teheti be a lábát. Külön bankja, rendőrsége és étterme van. Magyarországon pedig egyáltalán nincs ilyen, sőt, a világon is csak néhány. A fő központok: Antwerpen - ahol négy gyémánttőzsde is működik -, New York, Tel-Aviv és a [...] dubai tőzsde.”⁴² Az antwerpeni gyémántközpont átlagosan évi 50-55 milliárd dollár éves forgalmat bonyolít. 2011-ben a második legnagyobb forgalmat bonyolító tőzsde a dubaji volt, az éves 40-45 milliárd dollárjával. Dubajt követi New York, a 35-40 milliárd dollárjával, majd Hong Kong következik, a 30-35 milliárd dollárjával és említésre méltó még Mumbai, a 25-30 milliárd dollárjával és végül a jelentős gyémánttőzsdék sorát Tel Aviv zárja, a 22-27 milliárd dollárjával.⁴³ (3. ábra)

⁴² <http://www.v-pearl.hu/gyemanttozsde-ahol-csak-az-adott-szo-szomit-melocco-anna-cikke.aspx>

⁴³ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1060.html>

Source: Diamond exchanges web sites; publication analysis

3. ábra: 2012-ben a legfőbb gyémánttőzsdék éves forgalma

(Forrás: <http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-report-2013.aspx>)

Abban az esetben, ha a kézfogás után, valaki nem teljesíti a tranzakciót, első körben felkerül a szégyentáblára. Ezt követően újabb nem teljesítés után, kizárják a tőzsdéről. Gyémánttőzsdék ellentétei a klasszikus értelemben vett tőzsdéknek. Az eladni kívánt árut, azaz a gyémántot, a vevő kézbe veheti, megnézheti. A gyémánt, az arannyal és más nemesfémekkel ellentétben, szabadáras termék. Az ára nem annyira behatárolt, mint a nemesfémeké. Előfordulhat, hogy a tőzsdén megvett gyémánt, boltba kerülése után, eladás-kor, a sokszorosáért adják el.

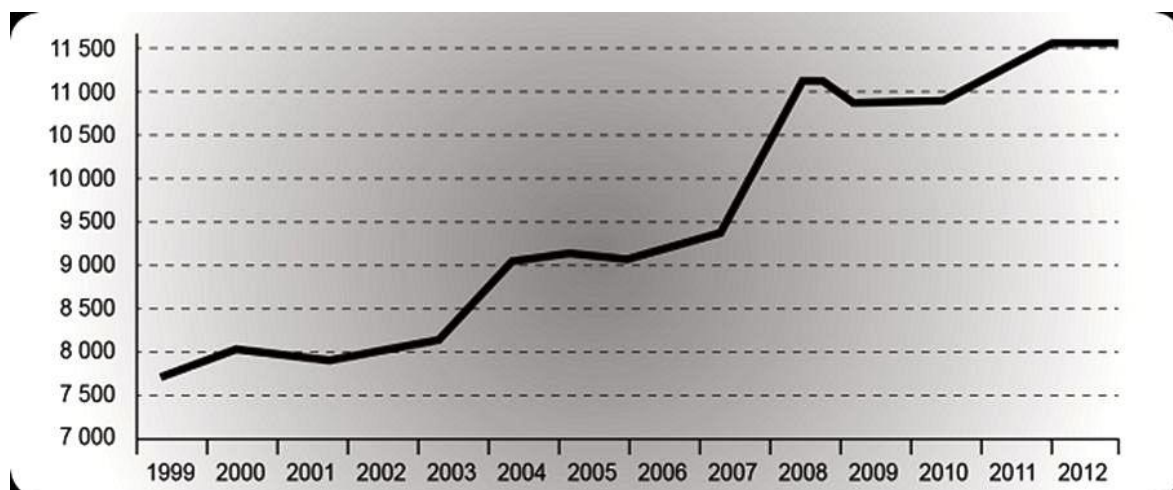
„A tőzsde történetét ismerők szerint ez a fő oka annak, hogy évszázadokon át miért csak férfiak űzhették a szakmát, ugyanis az ortodox zsidó vallás szigorú elvei tiltották, hogy a nőket megérintsék. Jellemzően mindenki ismer mindenkit, így ha valaki tisztességtelen eszközökkel próbál érvényesülni, az hamar ellehetetleníti magát. A gyémántosok szinte mindig készpénzzel fizetnek, a banki átutalás nem szokás. Mivel azonban rendkívül forrásigényes üzletágról van szó, a nagyobb összegű vásárlásokhoz a gyémántszektorra specializálódott öt nagybank (ebből három indiai, egy belga és egy holland) nyújt hiteleket, amelyeket legkésőbb 180 napon belül kell törleszteni. A szakosodott pénzintézetek kizárólag gyémántot fogadnak el a kölcsönök fedezeteként.”⁴⁴

⁴⁴<http://www.mgyosz.hu/hu/index.php?lang=hu&fo=2&al=3&url=../gazdhirek/20090712/csiszolatlanuzletm-aradtygyemantkereskedelem.htm>

Minden tőzsdén, az eladni kívánt gyémánthoz tartozik egy okirat, melyen a gyémánt legfontosabb adatait elolvashatja a leendő vevő. Az okiratot certifikátnak, vagy útlevélnek is szokták nevezni. Rajta van a már korábban említett és bemutatott 4C adatok és a gyémánt származása is. Ha van olyan eladni kívánt gyémánt, melyhez nem tartozik ilyen igazoló okmány, annál már kétséges a gyémánt értéke, valamint származásbeli tisztasága is, vagyis feltételezhető, hogy az akár véres gyémánt is lehet. Példának okáért, az Antwerpenbe érkező gyémántok elsőként a Diamond Office nevű irodaházba kerülnek. Itt kapják meg a kövek a hivatalos papírjaikat, mely nélkül a tulajdonosaik nem is értékesíthetik őket.

„A gyémántkereskedelmet egy nagyon szűk, néhány családból álló, a gyémántiparhoz kötődő lobbí irányítja. Így, a szabványosított kereskedelem hiányában a lobbisták kontroll nélkül tudják befolyásolni az árakat, s emiatt nem is érdekeltek az átlátható piac létrehozásában...].”⁴⁵ Napjainkban a gyémántkereskedés alternatív helyszínéül az online tőzsdék váltak, mivel így gyorsabb vásárlást ér el a vevő. Egyre inkább nő a jelentőségük.

A gyémánt ára, kereslete és kínálata furcsa összképet mutat. Egyes tanulmányok szerint a Föld még rengeteg gyémántot rejtget magában, ennek ellenére a gyémánt ára nagyon magas szinteket ér el. Ennek oka a következőkben lehet. A gyémánt kínálatát mesterségesen szinten tartják, így nagyobb fokú jövedelmezőséget tudnak elérni. A piac mesterségesen szinten tartása pedig azért valósulhat meg, mert „pár kézben” összpontosul a kínálat. Az 1890-es években nem volt ennyire mesterségesen irányított a piac, ugyanakkor nem is volt pár kézben központosított még. Akkoriban azonban sok új gyémántlelőhelyet tártak fel, rengeteg gyémánt került a piacra, mely azt eredményezte, hogy a gyémánt ára drasztikusan alacsony lett. Egyik legnagyobb következménye pedig az lett, hogy több bányát, az alacsony árak miatt be is kellett zárni. Felismerték a lehetőséget a gyémántpiac vezetői, miszerint a kínálatot visszatartják, egyfajta szintre hozzák, így sokkal magasabb jövedelmezőségi szintet tudnak elérni hosszabb távon, mintha minden kibányászott gyémántot értékesítenének alacsonyabb áron.

4. ábra: Gyémánt ára (\$-ban) a tőzsdén (1999-2012)

(Forrás: saját szerkesztés <http://www.dicholding.com/hu/befektetes/a-gyemant-mint-befektetesi-eszkoz> oldal alapján)

A lobbisták ármeghatározó szerepe jól látható a 4. ábrán. 2000-2003-ig szinte stagnált a gyémánt ára (2001-ben kis csökkenés), azonban a 2008-as válságtól folyamatos emelkedésbe kezdett, egészen a válság végéig. Ennek fő oka az volt, hogy a válság alatt stabil befektetési eszközt kerestek a befektetők. A gyémántot tartották egyik legjobb lehetőségnek, így a gyémánt ára megemelkedett, a megnövekedett kereslet miatt. A gyémánt értékmentő szerepe megnövekedett. A lobbisták három fő tényezőt vesznek figyelembe a gyémánt árának meghatározása során: kitermelési lehetőségek és költségek, minőség, valamint az adott kereslet. „A gyémánt árát állandó, szinte ingadozások nélküli értéknövekedés jellemzi, nem tapasztalhatóak olyan kilengések, mint például a valutaárfolyamok esetében. Az elmúlt évszázadban csupán két alkalommal csökkent nagyobb mértékben a gyémánt világpiaci ára: az 1978–1981-es években, valamint 2008 végén.”⁴⁶ A gyémánt folyamatos értéknövekedést mutat az évek során, így vált megfelelő, biztonságos befektetési eszköznek a legutóbbi válság során. Érdekes megemlítenem, hogy a 4. ábrán (nem saját készítés) az Y-tengelyen nincs mértékegység feltüntetve. Ennek oka egyszerű, a gyémánt értékét a világon mindenhol amerikai dollárban mérik. Különlegesség még a csiszolt gyémánt kapcsán, hogy már egyik országban sincs rá embargó kiszabva.

Az ékszergyémántok ára nagymértékben függ a kereslettől és a kitermelt mennyiségtől. Mivel nem túl gyakori drágakő, valamint presztízs értékkel rendelkezik, az árát

⁴⁵ <http://www.v-pearl.hu/gyemanttozsde-ahol-csak-az-adott-szo-szomit-melocco-anna-cikke.aspx>

aszerint határozzák meg, hogy ne csökkenjen egy bizonyos szint alá. Éppen ezért, ha adott időszakban több gyémántot bányásznak ki, nem engedik ki eladásra, hanem visszatartják őket. Ennek az az oka, ha túl sok gyémánt kerülne a piacra, csökkenne az ára. Példának okáért az orosz Alrosa cég havonta akár 3 millió karát gyémántot is elrejtethet a piac előtt.⁴⁷

5. ábra: A világon gyémántra költött összeg

(Forrás: <http://valasz.hu/vilag/gyilkos-gyemantok-40719>)

2011-ben „egy egykarátos - egy karát 200 milligramm - kiváló minőségű brillkő 23-24 ezer dollárba kerül. A világon egy év alatt körülbelül négy tonna ékszergyémántot termelnek ki. Összesen jelenleg évente 240 milliárd dollárt fizetnek a csiszolt gyémántért a kiskereskedelemben a vevők.”⁴⁸

A kisebb méretű drágakövek áremelkedését az is indokolja, hogy magasabb csiszolási költségek merülnek fel megmunkálásuk során. Egy nagyobb kő megcsiszolásához sokkal kevesebb munka és gyémántpor szükséges, mint sok kisebb apró kő megmunkálásához.

Az 1990-es években jelentek meg az internetes gyémánt eladások. Sok próbálkozás kudarcba fulladt, azonban a 2000-es évekre megszilárdult és egyre nagyobb növekedést mutat. „Az Internet eladások növekedése megállapítható a legnagyobb online gyémánteladó, a Blue Nile eredményeiből. 2000-ben, teljes működésének első esztendejében a vállalat 44 millió dollár értékű eladást jelentett. 2003-ra az eladások majdnem megháromszorozódtak, 128,9 millió dollárt tettek ki, 2007-re pedig 319,3 millió dollárt értek el. 2008-ban

⁴⁶ <http://www.dicholding.com/hu/befektetes/a-gyemant-mint-befektetesi-eszkoz>

⁴⁷ <http://greenprofit.hu/forum/viewtopic.php?f=20&p=38354>

⁴⁸ <http://valasz.hu/vilag/gyilkos-gyemantok-40719>

a gazdasági válság visszaesést okozott, de 2009-ben az eladások újra emelkedtek 302,1 millió dollárra, és 2010 második negyedévére a Blue Nile az iparágban vezető, 9,7 százalékos emelkedést jelentett az előző év azonos negyedéhez képest.

Számos hagyományos ékszerész is bővítette az értékesítési csatornáját online eladás-sal, úgy hogy 2004-re a becslés szerint minden gyémánt eladás 2 százaléka a világhálón át bonyolódott az Egyesült Államokban. 2009-re ez a részesedés több mint megkétszereződött, 4,6 százalékra. Ez 2,7 milliárd dollárnak felel meg, amelynek 70 százaléka gyémánt-tal foglalt ékszerekből állt.”⁴⁹

Az ipari gyémánt értékesítése másképp működik, mint a drágakőgyémánté. Az ipari gyémánt értéke hővezető képességében és keménységében rejlik. „Az évente kitermelt gyémántmennyiség mintegy 80%-át (évi 100 millió karátot, azaz 20 tonnát) használják fel az iparban. A bányászott gyémánt mellett a piac fontos termékei a mesterségesen előállított gyémántok (évente 3 milliárd karát, azaz 600 tonna).”⁵⁰ „A nyers gyémánt-bányászat ipari célú részaránya az utóbbi évtizedben 45-55 százalékra csökkent, és várhatóan e tendencia folytatódik, e ráta 2023-ban 35-45 százalék közé eshet. Az új eszközök lehetővé teszi a nagyon kicsi kövek vágását és csiszolását is, hogy azokat is be lehessen építeni ékszerekbe.”⁵¹

3.7. KÜLÖNLEGES GYÉMÁNTOK

Egy rövid fejezetrészt szeretnék szánni a legdrágább és legnagyobb gyémántoknak. Fontosnak tartom ugyanis, hogy tisztában legyünk azzal milyen magas árat is érhetnek a különleges vagy igazán nagyméretű gyémántok.

3.7.1. Legdrágább nyersgyémánt

Az eddig (2014-ig) eladott legnagyobb értékű nyersgyémántot, a Petra Diamonds céghez tartozót dél-afrikai Cullinan bányából bányászták ki. A bánya korábban a De Beers vállalatához tartozott, azonban 2008-ban eladta a Petra Diamonds-nak. 2009-ben leltek rá, az eddig valaha eladott legdrágább nyersgyémántra. Egy 507 karátos fehér gyémánt, me-

⁴⁹<http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacan-ii-resz-russell-shor-es-robert-eldon-gia-cikke.aspx>

⁵⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1nt#cite_note-30

⁵¹<http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1056-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-vi-a-nyersgyemant-piac.html>

lyet Cullinan Hagyatéknak (Cullinan Heritage) nevezeték el. 2010-ben került eladásra, egy hongkongi gyémántkereskedőnek, Chow Tai Fook-nak, 35,3 millió dollárért.⁵²

3.7.2. Legnagyobb nyersgyémánt

A Cullinan bányából az évek során több nagyon magas értékű, különleges, vagy nagy drágaköveket bányásztak ki. Innen került ki a valaha ismert legnagyobb csiszolatlan gyémánt, a 3106 karátos Cullinan, amelyet 1905-ben hoztak felszínre. Azt a drágakövet 105 kisebb darabra vágták, a két legnagyobb az Afrika nagy csillaga (530,2 karát) és az Afrika kis csillaga (317,5 karát). Mindkettő a brit koronaékszerek része, és a londoni Towerben őrzik őket.⁵³ „A követ Transvaal kormányzósága vette meg és 1907-ben VII. Eduárd brit királynak ajándékozta, aki Amszterdamban lecsiszoltatta. A követ először három részre hasították, majd 9 nagyobb és 96 kisebb briliánst csiszoltak belőle.”⁵⁴

3.7.3. Legdrágább csiszolt gyémánt

A valaha árverésre bocsájtott gyémántok közül, a legmagasabb áron elkelt csiszolt-drágakő, a Pink Star nevű 59,6 karátos 74 millió dollárért elkelt rózsaszínű gyémánt volt. „A Pink Star a De Beers egy dél-afrikai bányájában találták 1999-ben, csiszolatlanul még 132,5 karátos volt. A genfi székhelyű Steinmetz Diamonds vásárolta meg, a nagyközönségnek – immár csiszolva – 2003-ban mutatták be Steinmetz Pink néven Monacóban.”⁵⁵ 2013-ban bocsájtották aukcióra. „Az ennyire tiszta gyémántok között már egy ötkarátos is ritkaságnak számít, a Pink Star ezért a maga 59,60 karátjával szakértők szerint felbecsülhetetlen jelentőségű és a legnagyobb természeti kincsek közé tartozik a Földön.[...] A világ 66 legnagyobb gyémántja közül csak egy rózsaszínű.”⁵⁶

⁵²<http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacain-i-resz.aspx>

⁵³ <http://www.vg.hu/penzugy/eladjak-a-vilag-legdragabb-gyemantjat-434313>

⁵⁴ http://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%ADres_gy%C3%A9m%C3%A1ntok_list%C3%A1ja

⁵⁵ http://hvg.hu/shake/20131114_Ot_percig_harcoltak_a_legdragabb_gyemante/

⁵⁶ http://hvg.hu/shake/20131114_Ot_percig_harcoltak_a_legdragabb_gyemante/

4. A GYÉMÁNTKERESKEDŐK

„A világ éves összkitermelése meghaladja a 100 millió karátot. Ennek kb. 80 százalékát ipari céllal hasznosítják és csupán a fennmaradó 20% kerül ékszerekbe, vagy hasznosítják befektetési gyémántként. A két fő kitermelő társaság a De Beers és az Alrosa.”⁵⁷ „A múltban a dél-afrikai De Beers vállalat versenytárs nélkül irányította a nyers gyémántpiacot, egyfajta gyémánt-jegybankként működve. Meghatározta a gyémánt árát és szabályozta a kínálatot. Mára az orosz Alrosa, a londoni székhelyű Rio Tinto és a kanadai BHP Billiton kitermelőcégek is beszálltak a gyémántüzletbe, ezzel megszüntetve a De Beers egyeduralmát.”⁵⁸ (A De Beers ma már amerikai kézben lévő nagyvállalat)

Dolgozatomban a két fő kitermelő nagyvállalatot a De Beerst és az Alrosát szeretném bemutatni. Az alsó 3. táblázat jól mutatja a két fő vezető céget a nyers gyémánt eladások tekintetében. A De Beers cég a vizsgált időszak, (2006-2011) évente átlag 40%-ot produkált eladások terén, míg az Alrosa évente átlag 25%-ot.

3. táblázat: Piacvezető kitermelő társaságok éves nyers gyémánt eladása %-os megoszlásban

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
De Beers	47%	42%	42%	45%	41%	36%	37%
Alrosa	24%	22%	22%	29%	27%	24%	30%
Rio Tinto	6%	7%	6%	6%	6%	4%	5%
BHP Biliton	3%	3%	2%	3%	2%	2%	2%

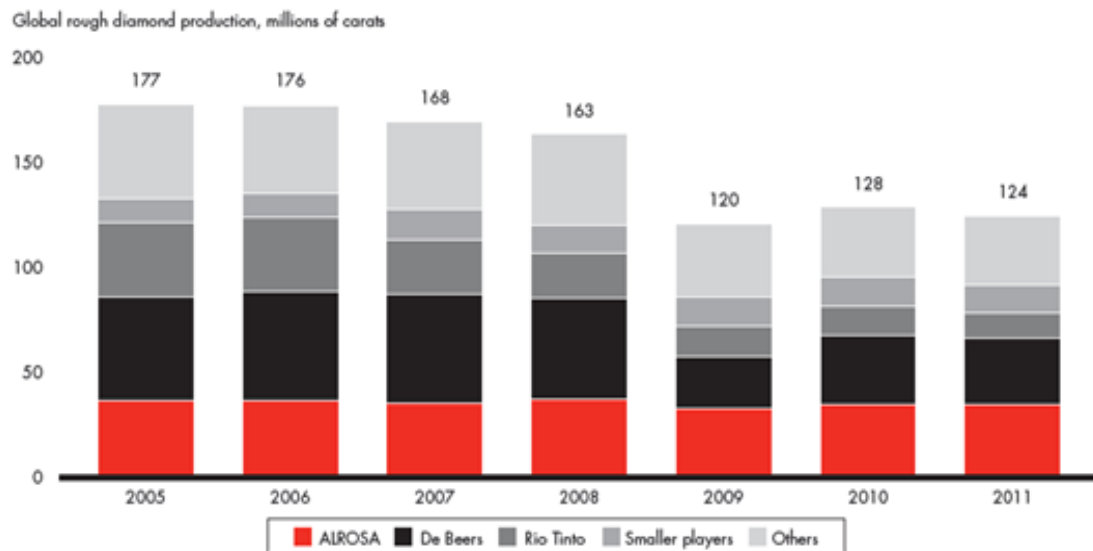
(Forrás: saját készítés: <http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-report-2013.aspx> adatai alapján)

A lenti 4. ábrát, ha megnézzük, szembetűnő a De Beers, illetőleg az Alrosa vezető pozíciója a nyers gyémántok kitermelése tekintetében. Az Alrosa cég 2006-tól 2011-ig szinte minden évben hozta ugyanazt az átlag szintet. A világ összkitermeléséhez viszonyítva, évente 21-28% közötti értéket produkált. 2011-ig bezáróan fokozatos növekedés figyelhető meg, 2012-re esett csak vissza, 1%-os csökkenést mutatva. A De Beers vállalat

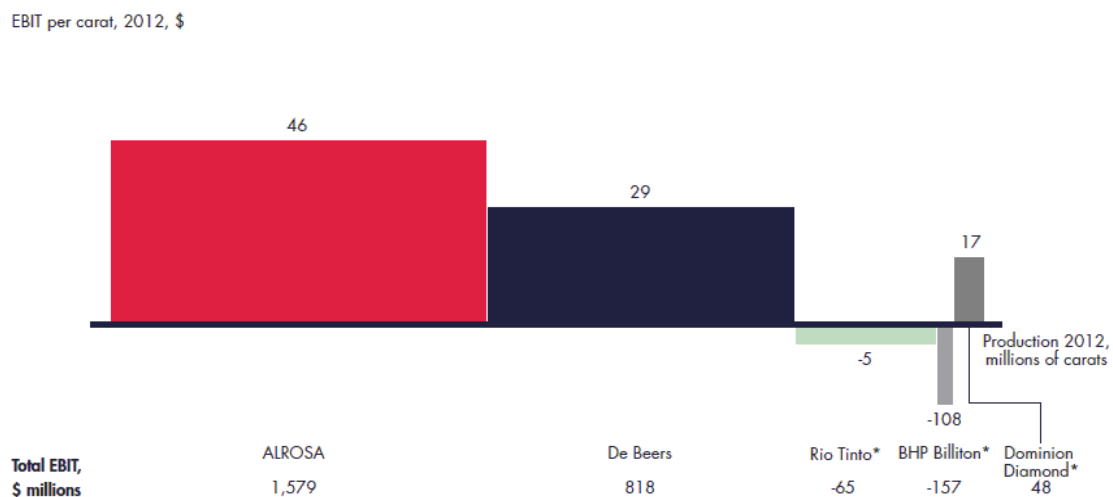
⁵⁷ <http://www.dicholding.com/hu/a-gyemant/altalanos-informaciok/gyemantlelhelyek>

⁵⁸ <http://www.origo.hu/gazdasag/hirek/20071112-gyemant-mint-befektetes-tozsde.html>

ezzel szemben kisebb-nagyobb kilengésekkel, a világ összkitermelésének 20-30%-át produkálja. Évenkénti lebontásban nem figyelhető meg folyamatos növekedés vagy csökkenés. A legjobb évet 2006-2011-ig, a válság kezdeti éveiben produkálta, 2008-2009-ben 30%-os teljesítménnyel, míg a legrosszabb évet 2009-ben 20%-al, mintegy 10%-os esést mutatva egyik évről a másikra.

6. ábra: A világ nyers gyémánt kitermelése millió karátban kifejezve 2005-től 2011-ig
(forrás: <http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-industry-portrait-of-growth.aspx>)

7. ábra: A legfőbb gyémántvállalatok bányáinak jövedelmezőségét vizsgálva 2012-ben

(Forrás: <http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-report-2013.aspx>)

Az 7. ábra szintén jól szemlélteti az általam vizsgált két vállalat erőfölényét. A bányáik jövedelmezőségét tekintve, 2012-ben élenjár az Alrosa, míg második helyen áll a De Beers. Becslések szerint Oroszország területe közel 970 millió karátnyi gyémántot rejt hetméig magában. A többi vállalatnak elenyésző az aránya, a két fő céghez viszonyítva.

4.1. DE BEERS

4.1.1. Az alapító, Cecil Rhodes az Oppenheimerekig

A gyémántkereskedés vezető vállalatának megalapítója Cecil Rhodes, angol születésű, dél-afrikai közgazdász volt. Nagyravágyó és vágyait beteljesítő ember volt, példátlan hatalom- és pénzvággyal rendelkezett. Szülei küldték Dél-Afrikába az 1870-es évek elején, hogy segítsen testvéreinek a gyapottermelésben. Afrikát ekkor a gyémántláz keringte körül. Ebben az időben ugyanis az addig feltárt nagyobb gyémántbányák elkezdtek kiapadni és megindult a kutatás újabbak után.

Cecil Rhodes hamar felismerte a lehetőséget és mottójává vált a „sietni lassan kell” szállóige. Nagyban gondolkozott, és nem csak a kis cégeket, hanem az összes gyémánt-kitermelő társaságot fel akarta vásárolni, hogy mind egy kézben, az ő kezében összpontosuljon. Felismerte a korszerű bányászat szükségességét is. Ehhez azonban nem volt elegendő pénze, így kölcsönhöz folyamodott. A Rothschild-házhoz fordult a kölcsönért, melyet könnyen meg is kapott. Valószínűleg látták ők is a lehetőséget a gyémánt-bizniszben. Több mint egymillió fonttal a zsebében, elkezdte felvásárolni a kis gyémántbányákat. Azért volt könnyű velük a dolga, mivel ezek a kis bányák nem győzték már a folyton emelkedő költségeiket, így eladásra kényszerültek amúgy is. Egy nagyobb bányával azonban meg kellett küzdenie. A Barnett Company nem adta magát könnyen, így Rhodesnak új ötletekre volt szüksége a felvásárláshoz. Eltökéltse sikerhez vitte, és a Barnett Company nem sokáig bírta vele a versenyt, és eladásra kényszerült. 1888-ra megalakult a ma is létező, összes kimberly bányát magában foglaló De Beers Consolidated Mines. (Nevét Johannes Nicholas de Beer és Diederik Arnoldus de Beer holland testvérpárról kapta. Az egyik leggazdagabb gyémántlelőhely ugyanis az ő farmjukon volt. 1871-ben holland kincskeresők érkeztek a farmjukra. A testvérek engedélyével átnézték a földjüket és hamar fellelték a becses drágaköveket. A testvéreket azonban nem érdekelte akkoriban a gyémánt, és földjüket eladták.) A vállalat megalakítása igen nagy léptékkel vitte előre az afrikai gyémánt-termelést. Vízvezetékeket épített ki, valamint ahol a kitermelés kevésnek bizonyult, ott földalatti bányákat létesített.

Rhodes nem érte be ennyivel, beválasztották a fokföldi parlamentbe, majd a térség miniszterelnöke lett. „Hivatali ideje alatt olyan törvényeket fogadtatott el, amelyek a bányatulajdonosoknak és a gyárosoknak kedveztek, a feketéket pedig megfosztották földjeiktől.”⁵⁹ Nagyravágyóságát mutatja, hogy a mai Zimbabwe és Zambia területét akkoriban családneve után, Rhodesiának nevezte el.

1893-ban létrehozta a Diamond Syndicatot, az első gyémánteladási testületet.⁶⁰ Rhodes nagyon okosan, már ekkor mesterségesen irányította a piacot. Kutatásokat végzett, hogy mennyi az a gyémánt, amennyire ténylegesen kereslet is van, és csak annyit bocsát a piacra. Így a magasban tudta az árakat tartani.

Az 1900-as évek elején azonban nehézségekbe ütközött a De Beers Company. 1902-ben meghalt az alapító Cecil Rhodes. Az 1907-ben bekövetkező tőzsdekrach miatt csökkentették a kitermelést. Ezen kívül újabb lelőhelyeket kezdtek el felfedezni mind a világban, mind Afrika területén, ami veszélyeztette vezető pozícióját a gyémántkitermelésben. 1920-as évekre gyakorlatilag a gyémántkitermelés, kereskedelem darabjaira hullott szét. A gyémánt ára, a rengeteg új lelőhely felfedezésével ismét rendkívül alacsonnyá vált. A vállalat sorsa kezdett labilissá válni. Ezt a helyzetet kihasználva, az egykori konkurens Ernst Oppenheimer elkezdte felvásárolni a De Beers cég részvényeit. „1929-re ezek mindegyike az ő birtokába került – így hát elkezdhette a legendás társaság régi dicsőségének helyreállítását. Először is, megemlékezve az alapító atya elveiről, bezáratta a bányák többségét. Majd az általa újra életre hívott londoni Gyémánt Szindikátus meggyőzte a fő kitermelőket, hogy árujukat kizárólag a De Beers közvetítésével értékesítsék. Így újra a társaság diktálhatta az árakat, aminek következtében a 30-as évek elejére a gyémántpiac 94 százaléka újra ellenőrzésük alá került.”⁶¹ Ernst Oppenheimert a vállalat élén fia, Harry követte. 2011-ig unokája, Nicky Oppenheimer kezében központosul a vállalat. Az Oppenheimer család közel 100 éves jelenléte a gyémánt bizniszben 2011-ben szűnt meg. Ekkor a többségi tulajdont képező 45%-os részesedésüket eladták az amerikai Anglo American bányavállalati cégnek 5,1 milliárd dollárért, mely a megvásárlás előtt már rendelkezett a részvények 40% felett. (2001-től alakult át formáját tekintve nyílt társaságból zártkörű vállalattá a De Beers.) A vállalat jelenleg tehát 85%-ban az amerikai Anglo American bányatársaság kezében van, míg 15%-kal a botswanai kormány rendelkezik. Botswana részesedését az indokolja a vállalat részvényeiben, hogy ez az ország rejti még magában a legtöbb gyé-

⁵⁹ <http://mult-kor.hu/cikk.php?id=16973>

⁶⁰ http://www.hetek.hu/hatter/200004/gyemant_sztori

mántot. A vállalat által évente kitermelt mennyiség közel háromnegyedét ebből az országból termelik ki. Botswana GDP-jének fele a gyémánt bizniszből ered. Exporttermelésének több mint 60%-át a gyémánt teszi ki. 2012-ben az Anglo American cég felajánlotta Botswanának, az elsőbbség jogán, hogy az Oppenheimerek részvényeiből vásárolhasson. 15%-os részesedését 25%-ra emelhetné volna. Az ország azonban nem élt a lehetőséggel, mivel túl nagy költséggel járt volna, amely az ország GDP-jét nagyban leterhelte volna.⁶² A De Beers jelenlegi vezérigazgatója Philippe Mellier.

4.1.2. A vállalat

Szlogenje: „Diamond is forever” világszinten elhíresült. 2000-ben az Advertising Age magazin a XX. század legjobb szlogenjévé választotta.

A De Beers a legrégebbi tradíciókkal rendelkező vállalatcsalád. „... a gyémántbányászat minden formájában jelen van: külfejtésben és mélyművelésű bányászatban, nagyarányú hordalékos, partmenti és mélytengeri bányászatban. [...]...25 országban van jelen, elsősorban a széles körű kutató tevékenységének köszönhetően, bányászattal azonban csak Botswanában, Namíbiában, Dél-Afrikában és Tanzániában foglalkozik. A botswanai bányászatot a Debswana, a namíbiai bányászatot a Namdeb nevű vállalaton keresztül látja el, amelyek az adott országok kormányaival közös (50-50%) vállalkozások. A dél-afrikai bányászat a De Beers Consolidated Mineson (DBCM) keresztül folyik, amely a Ponahalo Investments-cel közös társaság. Tanzániában egy olyan, a tanzániai kormánnyal közös társaságon keresztül zajlik a bányászat, amelyet 75%-ban a De Beers, 25%-ban a kormány birtokol.”⁶³ 2007-ben kezdte meg a kitermelést Kanadában. Ez volt az első telephely Afrikán kívül.

„A De Beers számos vállalatból álló kiterjedt csoportot alkot (egyrészt a Diamond Producers Association, amelynek tulajdonában van a De Beers Consolidated Mines Ltd. több bányája. Valamint a másik leányvállalata a Diamond Corporation, amely a gyémántbányákkal tárgyal a szerződésekről, a De Beers Centenary AG, a Central Selling Organisation, stb.), amely az egész, gyémánthoz kapcsolódó iparágban jelen van. Alapanyagokat vesznek saját bányáikból és más társaságok bányáiból, feldolgozzák azt és végül eladják. A De Beers Centenary tulajdonában vannak a nyers gyémántok vásárlásáról

⁶¹ http://www.hetek.hu/hatter/200004/gyemant_sztori

⁶² <http://hu.wikipedia.org/wiki/Botswana>

⁶³ http://hu.wikipedia.org/wiki/De_Beers

szóló, hosszú távú szerződések más országok bányáiból, emellett pedig részvényese több mint 1300 Dél-afrikai és nemzetközi vállalatnak.[...]. A De Beers értékesítéssel és marketinggel foglalkozó vállalata a Diamond Trading Company (DTC), amely a világ nyers gyémánttermelésének 45%-át értékesíti.”⁶⁴ A nyers gyémántok eladás után csiszolóműhelyekbe kerülnek, majd a gyémánttőzsdéken újra értékesítik őket. Mint korábban említettem, a hivatalosan nyilvántartott 27 tőzsdei intézmény után, a gyémánt útja a viszonteladókhoz kerül, akik újfent értékesítik őket, mint ékszer. Kereskedelmi központja Londonban található, ahol a tulajdon bányáiból kitermelt nyers gyémántokat, valamint a versenytársaitól felvásárolt nyers gyémántokat válogatják szét, és osztályozzák őket. A versenytársaktól vásárolt gyémántok témakörre még később kitérek.

A De Beers saját üzlettel azonban a világ csak 9 országában rendelkezik, mintegy 40 bolttal. 2001-től dolgozik együtt a francia luxuscikkek gyártó Louis Vuitton Moët Hennessy (LVHM) céggel, melynek köszönhetően saját ékszereket készítenek és adnak el, és így már nemcsak nyers gyémántértékesítés szerepel a profiljukban. Több mint 20.000 embert foglalkoztat szerte a világon. Csaknem 17.000 alkalmazott dolgozik csak Afrika területén, legtöbb Botswanában.⁶⁵

2003-ban, a Kimberley Egyezmény létrejöttével, a De Beers, mint vállalat is csatlakozott az Egyezmény elveihez. 100%-osan garantálja a gyémántok eredetét és tisztaságát. Ez sarkalatos pontja a vállalatnak, hiszen legtöbb bányalelőhelye afrikai országban található, ahol korábban a fő szerep a véres gyémántoké volt.

4.2. ALROSA

Orosz állami tulajdonban lévő gyémántkitermelő, feldolgozó és kereskedő nagyvállalat. Oroszország elődje, a Szovjetunió zárt politikát, rendszert hajtott végre. Az Alrosa még ebben az időben alapult meg, 1950-ben. Adatok, információk éppen ezért is alig állnak a rendelkezésünkre. A lehetőségekhez mérten, egy a De Beershez képest rövidebb vállalati prezentálást szeretnék ebben a fejezetben bemutatni.

Az Alrosa székhelye Mirnij. Formáját tekintve részvénytársaság, melynek fő részvényese az orosz állam. Jelenlegi vezérigazgatója Andreev Fedor. Sokáig zárt részvénytársaságként működött az Alrosa, azonban 2011-től nyílt részvénytársaság. Ennek oka, hogy az orosz állam csökkentse államháztartási hiányát, valamint minél több, főként külföldi

⁶⁴ <http://www.dicholding.com/hu/a-gyemant/tortenelem/a-gyemant-tortenete>

befektetőt vonzzon maga köré, eladásra bocsájtotta a részvények egy részét. Azonban mindenkori fölényét természetesen meg akarja őrizni. Válságos időkben, illetőleg a 2008-as válság idején is a kormány támogatta az Alrosa működését, így jelentős mértékű pénze-
ket fektetett a működésébe, melyet a részvények eladásával szeretne pótolni. 16%-os ál-
lami részesedést adtak el, mintegy 1,3 milliárd dollár értékben. Mindezekon felül, az orosz
állam folyamatos felvásárlást jelentett az Alrosának, akkor is, ha a válság volt. Ugyanis
sokszor olyan orosz állami cégeket szólított fel az állam a gyémántok felvásárlására, akik
ipari gyémánttal dolgoztak, illetve szükség volt gyémántra a termelésükhöz. Ezzel garan-
tálva volt válságos időben is a kitermelt mennyiség egy részének értékesítése. 2014-ben a
privatizációs intézkedések megkezdése után, az állami részesedés 44% volt. Ezen felüli
részesedésen amerikai, európai, orosz befektetők, valamint Jakutföld (hivatalos nevén:
Szaha Köztársaság) osztozik. 25%-nyi részesedés Jakutföldé, 23 % a tőzsdén forog.

Oroszországban, mint már korábban említettem, az 1950-es években vette kezdetét a
gyémántbányászat. Az Alrosa részt vesz a gyémánt kutatása, kitermelése és értékesítésé-
ben is. Csiszolásban, megmunkálásban azonban nem. Kizárólag nyers gyémántokat ad el.
Az első lelőhely Szibériában volt. Az Alrosa cég tulajdonában lévő bányák termelik ki az
oroszországi gyémántok mintegy 97%-át. Az általuk kitermelt gyémántokat 60%-ban ék-
szer-, míg 40%-ban ipari gyémántként értékesítik.⁶⁵ Úgy becsülik, az orosz területek tar-
talmazzák még a világ legnagyobb nyers gyémánt tartalékait. 1959-ben adta el első kiter-
melt gyémántjait az akkori Szovjetunió. Legnagyobb és legértékesebb bányája, a jakutföl-
di Mirnijben volt, melyet a 2000-res évek elején zártak be biztonsági és gazdaságossági
okokból. A bánya becslések szerint közel 40 év leforgása alatt, 17 milliárd dollárral járult
hozzá az Alrosa bevételeihez.

⁶⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/De_Beers

⁶⁶ <http://www.erdekesvilag.hu/a-gyemant-kitermelesenek-folyamata-az-oroszorszagi-jakutfoldon/>

5. DE BEERS KONTRA ALROSA

5.1. A KÉT VÁLLALAT KÖZTI EGYÜTTMŰKÖDÉS

Mielőtt a De Beerst és az Alrosát összehasonlítanám, fontos kitérnem egy összefüggésre a két vállalat tekintetében. Mikor az '50-es években felfedezték az akkori Szovjetunióban a gyémántok lelőhelyét, a De Beers vállalat már ekkor közelített feléjük. Már a Szovjetunió is elsősorban a De Beersnek adott el nyers gyémántokat, és csak őket „kiszolgálva” adott el másoknak is. Jól mutatja a kölcsönös jó viszony állapotát, hogy a Szovjetunió összeomlása után, a De Beers 1 milliárd dollár kölcsönt adott az országnak, ami akkor hatalmas devizahiánnyal küszködött. Ekkor aláírtak egy szerződést a kölcsönért cserében, miszerint elsősorban a De Beersnek szállít továbbra is nyers gyémántot, így Oroszország nem menekül abba a helyzetbe, hogy a devizahiányát a nyers gyémántok hirtelen, nagy mennyiségben értékesítse a piacon. Akkoriban ez lett volna a másik járható út a Szovjetuniónak, hogy a devizahiányának csökkenthesse. A szerződést meghosszabbították, azonban 1995-ben a viszonyuk megromlott. A De Beers azt állította az oroszok kikerülik őket és Nyugatnak adnak el nyers gyémántokat, míg az oroszok azt állították, a De Beers nem fizet megfelelő összeget a nyers gyémántokért.

A két vállalat kapcsolata akkor éledt újjá, amikor az oroszok rádöbbsen arra, hogy modernizálniuk kell a bányáikat, hiszen csak így maradhatnak továbbra is fontos üzleti partnerek a piacon, ehhez viszont tőkére van szükségük. A '90-es évek végén ismét kölcsönt akartak felvenni az oroszok, ezt viszont csak annak függvényben kapták meg a nyugati bankcsoportoktól, ha ismét felveszik a kapcsolatot a De Beersszel. Ismét a vállalat lett az elsőszámú nyers gyémánt felvásárlójuk. A kompromisszum megszületett a két vállalat között, hiszen mindkét fél felismerte, hogy jól jár a szerződéssel. Az Alrosa kielégítette a De Beers igényeit, emellett a FÁK országainak, valamint az orosz piac igényeinek is eleget tett. A fennmaradó nyers gyémántokat, melyeket nem tudott az imént említett helyeken eladni, szabad piacon értékesíthette.

A De Beers vállalat a korábban említett marketinggel foglalkozó ágazata a Diamond Trading Company (DTC), az Alrosa cégtől vásárolja meg az eladott nyers gyémántjainak egy részét. 2002-ben kötöttek öt éves megállapodást, hogy az Alrosa évi 800 millió dollár értékig ad el nyers gyémántot a De Beersnek. A két vállalat tehát nem csak egymás versenytársai, hanem üzlettársak is. Az Alrosa így amellett, hogy folyamatosan növeli nyers

gyémánt kitermelését és próbálja letaszítani a De Beerst világvezető pozíciójáról, támogatja is azt annak megtartásában.

2001-ben komoly gondba ütközött az együttműködés a két vállalat között. Jogi útra került az ügy az Európai Bizottsághoz első körben, miszerint a két cég közötti együttműködés versenyellenes lenne. „A bejelentést követően a Bizottság két eljárást indított, az egyiket az EK 81. cikk (versenykorlátozó megállapodások tilalma konkurensok között), a másikat az EK 82. cikk (erőfölénnyel való visszaélés) alapján. Az első mindkét társaság ellen indult, a második egyedül a De Beers ellen.”⁶⁷ Brüsszel úgy ítélkezett, hogy valóban versenyellenes a két cég közötti nyers gyémánt eladás. Ennek következményeként 2004-től a De Beersnek fokozatosan csökkenteni kellett a nyers gyémánt felvásárlásokat az Alrosától. 2004-ben „körülbelül 1,2 milliárd dollárról 2005-ben 700 millió dollárra, és ez után 2009-ig fokozatosan 75 millió dolláros csökkentéssel úgy, hogy a maximum 275 millió dollár lehet.” Ez a megoldás kompromisszum volt Brüsszel és a De Beers között. A De Beers le akarta zárni az erőfölénnyel való visszaélés miatt indult vizsgálatot. Ezért 2006-tól 2009-ig fokozatos csökkentés mellett, teljesen megszüntetette a felvásárlásokat az Alrosától.

Azonban ekkor még nem tudták, hogy ebben az évben már javában a válság korszakát élik meg. „Csakhogy az Alrosa nem nyugodott bele ebbe és az Európai Elsőfokú Bíróság elé vitte a De Beers-Bizottság megállapodást.”⁶⁸ Több jogi hiányosság, elvekbe való ütközés is felmerült. Az Elsőfokú Bíróság megsemmisítette a Bizottság határozatát, miszerint teljesen meg kell szüntetni a két cég közötti felvásárlási együttműködést. Mivel a korábbi brüsszeli döntéstől az Alrosa jelentős bevételi forrásoktól esett el évről évre (csökkentés a felvásárlásban), alternatív megoldásra kényszerült. „A 2009-es gazdasági válság idején az Alrosa elkezdte átalakítani nyers gyémánt eladási rendszerét a DTC-től alkalmazotthoz hasonlótól, amely többtucatnyi céget szolgált ki, egy olyanra, amelyben nagyobb mennyiségeket ad el viszonylag kevés, nagy vevőnek.”⁶⁹ A válság érintette a gyémántkereskedelmet, így az Alrosa és De Beers céget is, melyre a későbbiekben térnek ki részletesebben.

⁶⁷ <http://www.bruinfo.hu/cikk/20070716-aranytalan-volt-brusszel-gyemantipari-fellepese.html>

⁶⁸ <http://www.bruinfo.hu/cikk/20070716-aranytalan-volt-brusszel-gyemantipari-fellepese.html>

⁶⁹ <http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacain-i-resz.aspx>

5.2. A KÉT VÁLLALAT ÖSSZEVETÉSE

5.2.1. Hosszú távú szerződések

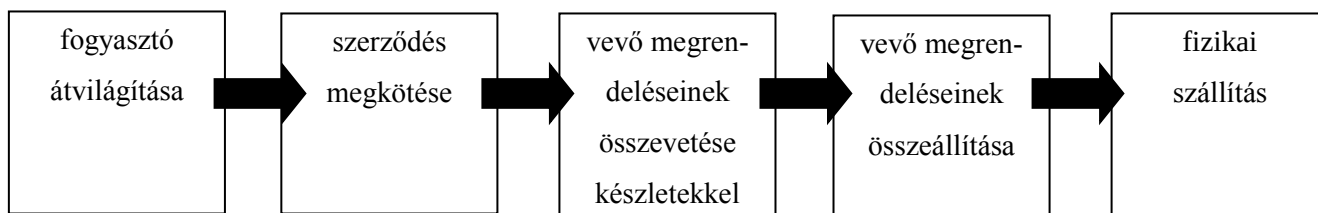
Mint korábban említettem, a gyémántok értékesítése során egyik legfontosabb tényező a bizalom. Mivel korlátozottak a gyémántértékesítő helyek, viszont a világ minden tájáról érkeznek megrendelések, ezért jöttek létre eladók és vevők között a hosszú távú szerződések. A szerződések alapja a kölcsönös bizalom, valamint a távolságok leküzdése, kikerülése volt.

„Évtizedekig a világ gyémántjainak többségét a De Beers által kontrollált – ma már nem létező – Central Selling Organization-ön keresztül értékesítették, a vevők egy kiválasztott csoportjával tető alá hozott hosszú távú megállapodás keretében. A piaci liberalizáció eredményeként egyre több gyártó adta el termékét a szervezet kiiktatásával, ezáltal új értékesítési csatornákat létrehozva. A hosszú távú szerződések továbbra is fontosak maradtak a nagyobb termelők számára – ezek alapján bonyolódik le a nyers gyémánt-eladások 65 százaléka, ám az aukciók aránya jelentősen, mintegy 30 százalékra emelkedett. A maradék mintegy 5 százaléknyi eladás rövid távú szerződéseken alapul, ezek általában egyszeri megállapodások.” [...] „A dél-afrikai De Beers rendelkezik a legtöbb hosszú távra szerződött vevővel. Viszont az 1970-es években még több mint 300-at számlált kör mára jelentősen csökkent, jelenleg 81 tagú. Az orosz Alrosa hagyományosan kevésbé függ a hosszú távú szerződésektől, bár az utóbbi években valamelyest jobban épített e csatornára: 2012 végén 37 állandó hosszú távú vevője volt.”⁷⁰

„A hosszú távú szerződések, a nyers gyémánt-piac elsődleges értékesítési csatornáiként fennmaradtak, különösen a nagyobb gyémánttermelők számára, akik üzleti modellje nagy értékesítési volumeneket, tervezhető termelési szinteket és árstabilitást kíván meg. Valójában a tervezhetőség e kontraktusok kulcstényezője, melyek lehetővé teszik, hogy a termelők pontosan felmérjék, az egyes vevők mennyi gyémántot kívánnak vásárolni a kontraktus lejártáig. E szerződések ugyanakkor segítenek kontrollálni az árak volatilitását, miután ezek kevésbé ingadoznak, mint az aukciókéi. Ráadásul a hosszú távú szerződések lehetővé teszik a termelőknek, hogy nagy volumeneket értékesítsenek, viszonylag rövid időn belül, szemben az elhúzódóbb aukciós eljárással. Ugyanakkor a rendszeres gyémánt-vásárlóknak is előnyösek a hosszú távú szerződések, hiszen biztosak lehetnek benne, hogy a megrendeléseiket mindig hiánytalanul leszállítják.”⁷¹

⁷⁰ <http://www.conclude.hu/aranyiaci-elemzesek/1056.html>

⁷¹ <http://www.conclude.hu/aranyiaci-elemzesek/1056.html>

8. ábra: Hosszú távú szerződések teljesülésének 5 lépése

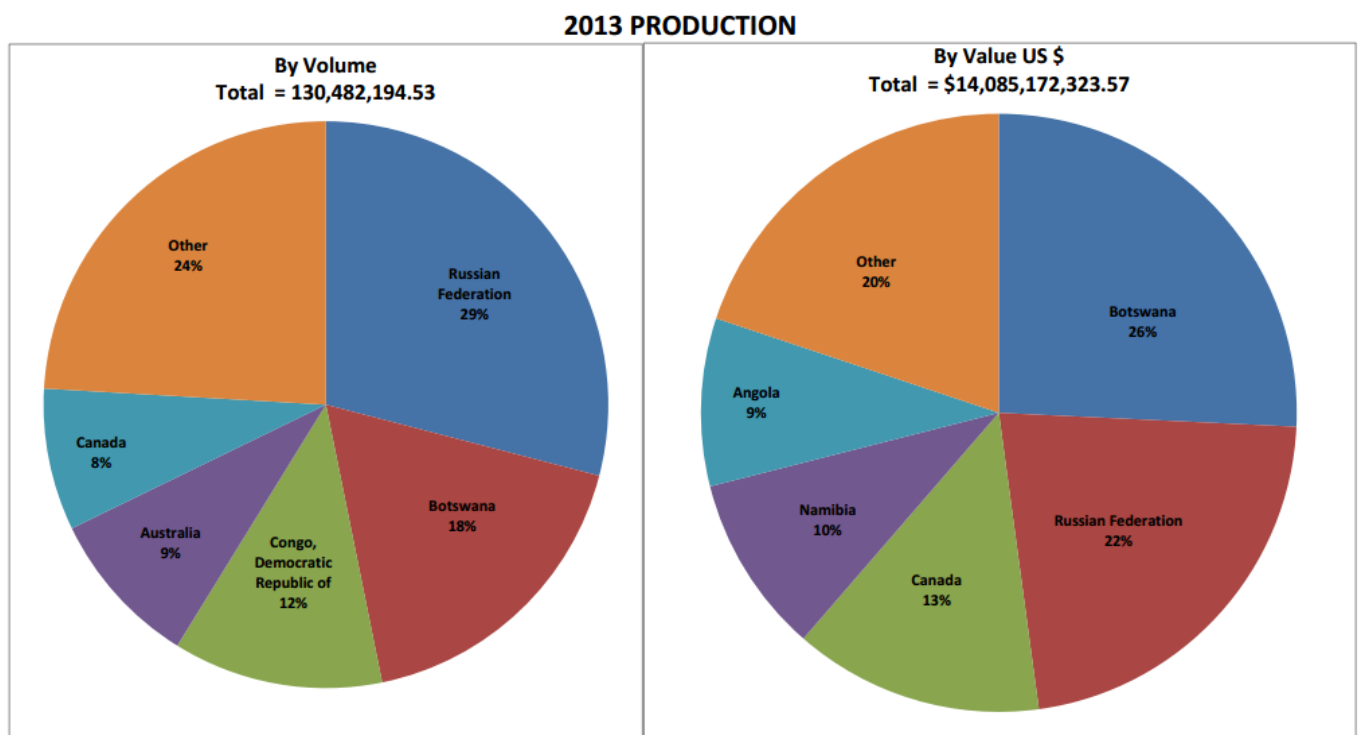
(forrás: saját készítés: <http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-report-2013.aspx> alapján)

A hosszú távú szerződések első lépése a fogyasztók, vevők átvilágítása. Erre azért van szükség, mert csak olyan vevővel léphetnek hosszú távú szerződésbe a kitermelő vállalatok, akiknek biztosított a pénzügyi stabilitása és erős piaci jelenléttel rendelkeznek. Kétféleképpen lehet a szerződéseket meghatározni. Rögzítik a határidőt, hogy meddig él a szerződés mennyiség meghatározása nélkül, illetőleg rögzítik a mennyiséget, amennyi nyers gyémántot garantálnak eladni a vevőnek, de időkorlát nélkül. Harmadik lépésként meg kell vizsgálni a kitermelő cégnek, hogy a megrendelt gyémánt mennyiséggel és minőséggel rendelkeznek-e, tudják-e teljesíteni azt. Miután ezt elvégezték, közölni kell a vevővel, hogy tudják-e teljesíteni a megrendelést. Amennyiben igen, akkor összeállítják a vevők megrendeléseit, ami komplex feladat, hiszen minden vevőnek a saját igényei szerinti megrendelést kell összeállítani. Utolsó lépésként a szállítás következik. Kétféle módja van a szállításnak is. Vagy a vevő megy a kitermelő vállalathoz és ott veszi át a megrendelést, vagy a kitermelő vállalat szállítja ki a megrendelőnek a gyémántokat. Gyakoribb szállítási mód, hogy a vevő megy a kitermelő vállalathoz átvenni a megrendelt árut. Az első esetben azonban még nagyobb fokú bizalom szükséges mindkét fél részéről, hiszen egyik fél részéről köteleesség a szállítást teljesíteni, a másik fél részéről pedig az árut átvenni a szerződés értelmében.

5.2.2. A nyers gyémántok kitermelése

Korábban említettem, hogy a De Beers, illetőleg az Alrosa honnan szerzi be elsősorban nyers gyémántjait. Csak a legfontosabb lelőhelyeket ismétlésként felsorolnám. A De Beers tekintetében: Botswana, Namíbia, Kanada, Dél-Afrika, míg az Alrosánál Oroszország, különös tekintettel Szibéria és Jakutföld területére. A lenti 8. Ábra kördiagramja látványosan

szemlélteti az arányokat a 2013-as év tekintetében, hogy honnan került elő a legtöbb nyers gyémánt jellemzően. A bal oldali kördiagram a kibányászott mennyiséget szemlélteti 2013-ban, míg a jobb oldali a gyémánt dollár értékét az vizsgált országok tekintetében százalékos arányban. A kibányászott mennyiséget vizsgálva Oroszországé az elsőbbség, azonban \$ értékben Botswana vezet, és Oroszország csak a második. Vizsgálatom fő célja azonban nem az adott államok vizsgálata, hanem a két nagyvállalaté. Épp ezért készítettem egy diagramot 2006-tól 2012-ig bezáróan. (10. ábra)

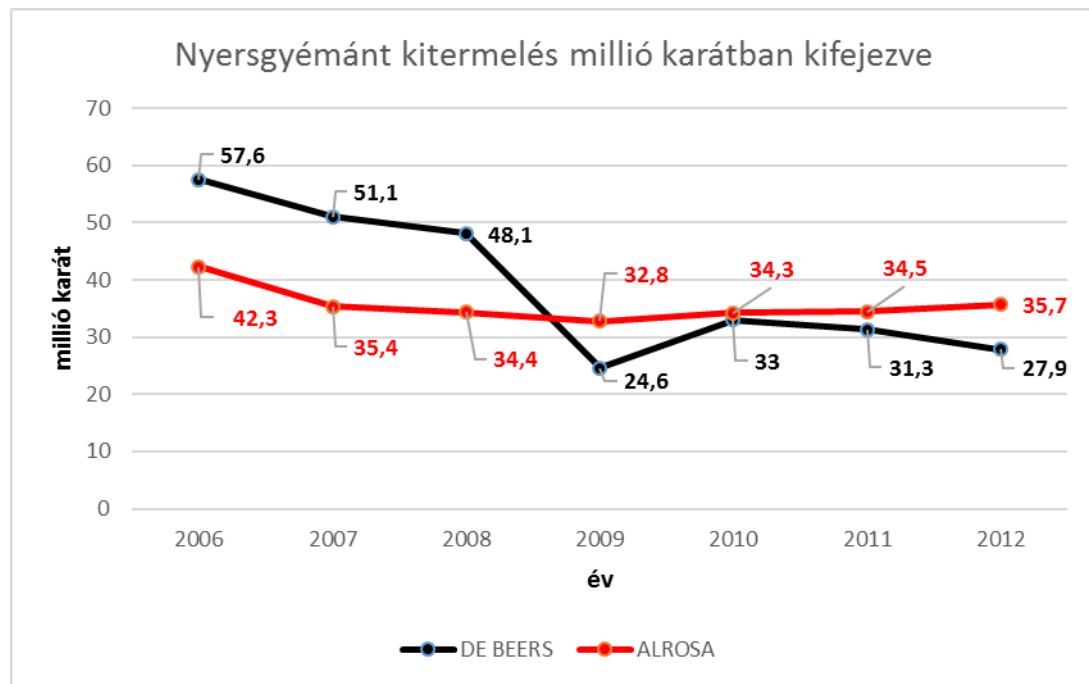
9. ábra: Legfőbb gyémánt kitermelő országok 2013-ben %-os megoszlásban

(forrás: <http://mcgroup.co.uk/news/20130927/industrial-diamond-production-exceeded-444-billion-carats.html>)

A két vállalat között a legalapvetőbb különbség, hogy míg az Alrosa csak a nyers gyémántok eladásával, addig a De Beers a gyémántok csiszolásával, ékszerkészítéssel, értékesítéssel is foglalkozik. Több évtizeden át a De Beers versenytárs nélkül uralta a piacot. A történeti áttekintésben említést tettem arról, hogy Cecil Rhodes egyik legfőbb célja az volt, hogy egy kézben összpontosuljanak a kitermelő társaságok és ne legyen versenytársa. Azonban az évek során ismét megjelentek a versenytársak, felerősödött a szerepük, és el-

kezdtek erősen megszorongatni a De Beers céget. Ezt különösen az orosz Alrosa cég érte el, megváltoztatva a De Beers piaci dominanciáját.

A két vállalat összevetése tekintetében, az első vizsgálati pontom a nyers gyémánt kitermelése.

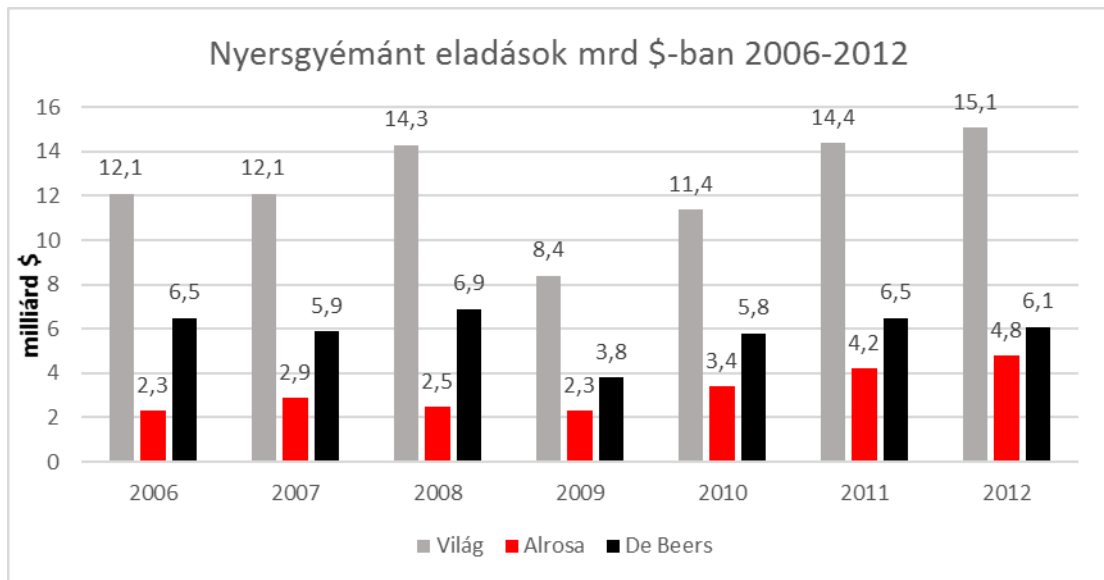
10. ábra: Nyers gyémánt kitermelés 2006-2012 (De Beers-Alrosa)

(forrás: saját készítés: <http://rough-polished.com/en/> adatai alapján)

A fenti 10. ábrán jól látható, hogy míg az Alrosa viszonylag kiegyenlített mennyiségben termelt ki nyers gyémántot az évek során, a De Beers ehhez képest sokkal inkább ingadozó mértékű. A vizsgált időszakban, a válság évét kivéve (2008-2009 közötti időszak), az Alrosa folyamatos, kismértékű növekedést mutat. A De Beers ehhez képest pedig inkább csökkenő, és sokkal nagyobb mértékű. Ennek a növekedésnek, illetőleg csökkenésnek az egyik legfőbb oka az, hogy a De Beers által bányászott területeken csökkentek a nyers gyémántok fellelhetősége, csökkentek a tartalékok, mígnem Oroszország gyémánt-tartaléka még hatalmasnak mondható. Becslések szerint Oroszország területén csaknem 970 millió karátnyi gyémánt lehetséges. A válság kialakulásának évében a De Beers által kitermelt mennyiség (48,1 millió karát), a következő évre csaknem feleződött (24,6 millió karát). A világ nyers gyémánt termelése 2008-ról 2009-re 163-ról 120 millió karátra csökkent. Jól látható az is az ábrán, hogy a válság kialakulásától számítva, nyers gyémánt kitermelésben az orosz vállalat megelőzi az addig, évtizedekig első helyet elfoglaló De

Beers céget. A kövek súlyát, mennyiségét tekintve így az első helyet átvette az Alrosa. 2012-ben közel 128 millió karát nyers gyémántot bányásztak ki a világon, ebből csaknem közel 36 millió az orosz Alrosától származott. Arányait tekintve, a világ termelésének több mint egynegyede az orosz vállalatától származik.

5.2.3. A nyers gyémántok eladása

11. ábra: Nyers gyémánt eladások mrd \$-ban 2006-2012

(Forrás: saját készítés)

A nyers gyémánt eladások tekintetében jól látható a fenti 10. ábrán, hogy a két vállalat közül, a vizsgált időszakban (2006-2012), a De Beers jobb eredményt ért el minden évben az Alrosához képest. Ennek fő oka az, hogy hiába bányásznak Oroszország területén több karátnyi gyémántot, a gyémántok minősége sokkal jobb az afrikai területről érkezőeknek. Másik oknak megemlíthető, hogy a hosszú távú szerződések garantálja a gyémántok eladását. Korábban említettem, hogy a De Beersnek van a világon a legtöbb hosszú távú szerződése, azonban az utóbbi években az Alrosa is egyre több szerződést kötött, amivel garantálja a folyamatos eladási lehetőségeit. Az Alrosa 2009-től kezdte megnövelni és hasonlónvá tenni az eladási politikáját és rendszerét. Azaz kevés, de nagy felvásárló és nagy volumenű eladások. A grafikonon az is megfigyelhető hogy a válság utáni években a két vállalat eladási aránya jobban közelít egymáshoz. Az Alrosa kezd felzárkózni a De Beershez.

Amikor a válság bekövetkezett, a gyémántfeldolgozó cégek megkérték a kitermelőket, hogy csökkentsék a kibányászott gyémántok mennyiségét. A csökkentést azonnal végrehajtották, első körben 10%-kal csökkent a nyers gyémántok értékesítése a piacon. A gyémántpiac is megbénult 2009 elejére. Megfigyelhető a De Beers esetében, hogy a válság megjelenését követő évben sokkal nagyobb mértékű csökkenés ment végbe a nyers gyémánt eladások tekintetében, mint az Alrosánál. Ennek okaira későbbiekben még visszatérek. „A világ kitermelésének értéke a 2008. évi 14,3 milliárd dollárról 2009-ben 8,4 milliárdra zuhan. Súlyban kifejezve, a teljes termelés (az ipari minőségekkel együtt) 165 millióról 124 millió karátra esett vissza.”⁷² 2009 nyarára már kezdett stabilizálódni a piac. Azonban a kitermelés csökkentése miatt, a fennmaradó készletek is alacsonnyá váltak, viszont a kereslet elkezdett megindulni ismét. A két cég ismét belelendül a kitermelésbe, illetőleg a nyers gyémánt értékesítésébe. Itt fontos elmondanom, hogy míg a De Beers fokozatosan emelkedő értékesítést hajtott végre a piacon, addig az Alrosa drasztikusabb mértékű politikát folytatott ezen a téren.

5.2.4. Kutatásra fordított pénzösszegek

4. táblázat: Kutatásra költött pénz: Alrosa- De Beers (2008-2012)

	2008	2009	2010	2011	2012
Alrosa (M\$)	127	92,1	94,8	137,4	171,1
De Beers (M\$)	92	44,8	43,3	46	59

(Forrás: saját készítés: <http://www.rubel-menasche.com/industry/rough/alrosa-remains-the-world-leader-by-diamond-reserves-and-apparently-it-will-remain-to-be/> adatai alapján)

Korábban a 6. ábrámon szemléltettem, hogy 2012-ben a két vállalat milyen jövedelmezőséget ért el a bányáik tekintetében. Látható volt, hogy az Alrosa közel másfélszer jobb volt millió karátban kifejezve a De Beersnél. A gyémántbányák jövedelmezőségét pedig nagymértékben befolyásolja az is, hogy az adott vállalat mennyit költött kutatás finanszírozására. A fenti 4. táblázat magában foglalja a kutatásra költött pénzeket, az elemzett vállalataim tekintetében 2008-2012-ig bezárólag. Jól látható, hogy a válságot követő évben csökkent mindkét vállalatnál a kutatásra költött pénz, azonban a De Beersnél nagyobb mértékben. Az Alrosa több mint kétszer annyi pénzt fordított kutatásra 2009-ben és

⁷²<http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacan-iii-resz-russel-shor-es-robert-weldon-gia-cikke.aspx>

2010, mint az amerikai vállalat. 2011-ben és 2012-ben pedig már közel a háromszorosa. A legnagyobb összeget kutatásra 2012-ben fordította az Alrosa. Olyannyira a legtöbbet, hogy ennyit (170,1 millió \$) a De Beers sem költött az évek során, sőt az utóbbi három évben (2010-2012) összesen sem. A megfelelően felhasznált kutatásra fordított pénzek, nagyban befolyásolják azt, hogy hol nyissanak új bányákat, illetve, hogy kellő hatékonysággal termeljenek. Mindezek mellett az Alrosa azért fordított több pénzt kutatásra, mert az orosz területeken kibányászott drágakövek jellemzően nem voltak olyan értékesek, mint amiket Afrikában termeltek ki. Többnyire kevésbé értékes, valamint ipari gyémántokat bányásztak ki többségében. Annak érdekében, hogy minél hatékonyabban bányásszanak és jobb minőségű kövekre is rábukkanjanak, több pénzt kellett fordítani a kutatás és fejlesztésre. A kutatás finanszírozására vonatkozó adatok azt mutatják, hogy az Alrosa hatalmas pénzeket fordít arra, hogy a gyémánttartalékokat intenzíven feltárhassa, és értékesíthesse. Ezen kívül az Alrosa állami cég, és az orosz állam mindig is segítette az Alrosa vállalatot, így a kutatást is támogatta anyagilag, annak reményében, hogy az idő múlásával megtérül a befektetés.

Ha megnézzük a világ kiadásait a kutatásra vetítve, 2008-ban 1 010-1 020 millió \$, 2009-ben 365-375 millió \$, míg 2010-ben 315-325 millió \$-ra csökkent. ⁷³A válságot követően drasztikusan lecsökkentek a kutatásra fordított összegek. Azonban, ha összehasonlítjuk 2009-ben az Alrosa által fordított költségeket, a világ összes költségéhez, láthatjuk, hogy több mint egyharmadát teszi ki. Ez nagyon magas arány, ami a drasztikusabb mértékű értékesítési politikának is velejárója volt.

⁷³<http://www.rubel-menasche.com/industry/rough/alrosa-remains-the-world-leader-by-diamond-reserves-and-apparently-it-will-remain-to-be/>

6. A VÁLSÁG ÉRINTETTE A GYÉMÁNTKERESKEDELMET IS

A 2008-ban kezdődő gazdasági világválság kirobbanásáról, részleteiről okozóiról nem szeretnék részletesen kitérni, ellenben hatásairól a gyémántkereskedelem tekintetében igen.

A válság mélyen érintette a gyémántok kitermelését és értékesítését is egyaránt. Korábban említettem és diagrammal illusztráltam (4. ábra), hogy a válság hatására a tőzsdén a gyémánt világpiaci ára csökkent, holott évtizedes trend, hogy fokozatos növekedést mutat. Többek között ennek okaira, folyamataira és megoldására szeretnék bővebben kitérni ebben a fejezetben, az eddig bemutatott két fő vállalat tekintetében.

6.1. A KIVÁLTÓ OKOK

„A piacot inkább a hitelszűke és a fogyasztói bizalom hiánya sújtja, nem pedig a drágakövektől való elfordulás. A gyémánt helye – szögezi le már-már ellentmondást nem tűrve Freddy J. Hanard, az AWDC vezére – kikezdhetetlen a luxuscikkek trónján.”⁷⁴

A válság hatása 2009-től érződött igazán a gyémántkereskedelemben. Egy év alatt a csiszolatlan gyémánt értéke 75%-kal, míg a csiszolt gyémánt értéke átlagosan felére csökkent. „A pénzügyi válság hatásaképpen a hitel befagyott és likviditási válság lépett fel, ezért a gyémántkitermelők és az ékszerészek áron alul adták tovább a csiszolt gyémántot, mely nagyon legyengítette a gyémánt világpiaci árát.”⁷⁵ A „gyémántközpontokban a bankok szigorúan őrkdtek a hitelen, de megtámogatták a fontosabb gyémántvállalatoknak majdnem a kétharmadát, amelyek különben összeomlottak volna. Ez megakadályozta a rohamszerű csődöket és a készleteknek a piacra áramlását.”⁷⁶ Azonban a bankok nem adtak hiteleket azoknak a nagykereskedőknek, feldolgozó cégeknek, akik tipikusan hitelekre szokták megvásárolni a nyers gyémántot. Ez is nagyban befolyásolta, azt, hogy a gyémántpiac megtorpant a válság után és mély zuhanásnak indult.

⁷⁴ http://fn.hir24.hu/gazdasag/2009/07/06/csiszolatlan_uzlet_maradt_gyemantkereskedelem

⁷⁵ http://kitekinto.hu/europa/2009/07/11/az_oroszok_a_gyemantpiacon_is_elretornek/

⁷⁶ <http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacan-iii-resz-russel-shor-es-robert-weldon-gia-cikke.aspx?source=rssfeed&printable=1>

6.2. HATÁSA AZ ÉKSZERKERESKEDELEMRE

Az ékszerkereskedelmre már 2008-ban hatással volt a válság. Az eladott kövek értéke 10%-ot esett az előző éves forgalomhoz képest. „A legnagyobb fogyasztó az Egyesült Államok, 45 százalékos piaci részesedéssel, ahol évente több mint 30 milliárdot költenek a kivételes kövekre, 40 százalékát karácsony előtt.”⁷⁷ Mivel a válság hatása itt érződött első körben, a vásárlások is itt csökkentek le leghamarabb. Európa, az ékszerek felvásárlásának csak 6%-át teszi ki. Így jól látható, ha Amerikában csökken a vásárlási kedv a gyémántok iránt, mennyivel befolyásolhatja a piaci forgalmát, az európai vásárlókéhoz képest. Mivel az amerikai gazdaság lelassult, sok ékszer kiskereskedő vállalat került a csőd szélére, illetve zárt be. Ennek oka az volt a kereslet csökkenése mellett, hogy a gyémántszállító cégek attól tartottak, hogy a válság hatására, akik e kiskereskedelmi láncokba fektettek korábban, kiveszik pénzeiket a kedvezőtlen forgalom és eredmények miatt. A 2008-ban elindult fokozatos csökkenés a forgalomban, karácsonyra tetőzött. Ekkor már a nagyobb kereskedő cégek is nagymértékű, átlagosan mintegy 20%-os forgalom csökkenést figyeltek meg.

Az ékszerárveréseken „a vevők figyelme inkább az értékesebb, mintsem az apróbb darabok felé irányult. 2006 és 2007 között 18 százalékkal csökkent az elárverezett tétel-szám, ám az érték 43 százalékkal növekedett. A 2008-as árverési mérleg 21 százalékos darabszám csökkenést és 14 százalékos bevétel növekedést jelzett. A minőség iránti igény erősödését is a válsággal magyarázzák az elemzők. Csak a kivételes árura van kereslet, ami kevésbé a spekulánsok, mint inkább a szenvedélyesek terepe.”⁷⁸

6.3. HATÁSA A KITERMELÉSRE

Mint korábban említettem a válság kirobbanása után, a gyémántfeldolgozók arra kérték a kitermelő vállalatokat, hogy csökkentsék le a termelést, hiszen nincs rá fokozott kereslet. A válság utáni stabilizálódás a 2009-es év közepére alakult ki. Ekkor azonban újabb probléma merült fel. Nem volt kellő mennyiségű készlet, az újra megnövekedett kereslet kielégítésére, hiszen lecsökkentették korábban a kitermelést. A De Beers fokozatosan kezdte feltölteni készletei, illetve piacra dobni a nyers gyémántjait, az Alrosával ellentétben. Ők ugyanis a korábban emlegetett agresszívebb politikát követték.

Oroszország a válság bekövetkezte után nem állította le, illetve nem csökkentette a kitermelést. Elkezdte inkább felhalmozni a készleteket. Azaz, sokkal nagyobb volumenben

⁷⁷ <http://nol.hu/archivum/lap-20090110-20090110-11-315870>

kezdték el kitermelni, illetőleg később piacra is bocsájtani nyers gyémántokat. Mint tudjuk, sokkal több pénzt is investáltak már ezekben az években a bányák kutatásának finanszírozására. A törekvés az volt, hogy a meggyengült piac után, egy agresszívebb politika eredményeképp kellően megerősödjének, és akár a vezető szerepet is átvegyék a gyémántkereskedelemben. „A felhalmozásnak köszönhetően nem kényszerülnek továbbra is áron alul értékesíteni a gyémántot, az „Amíg nem adtunk el, nem veszítettünk” pénzügyi mottónak megfelelően.”⁷⁹ Az Alrosának két oka is volt arra, hogy nem állíthatja le a kitermelést. Az egyik ok, belpolitikai volt. Nem tehette meg az orosz állam, hogy a csökkentéssel akár gyárak zárjanak be, így az emberek elveszítsék munkáikat. Másik ok az volt, hogy a hosszú távú szerződéseiket ekkor (2009-ben) bővítették. Megállapodást kötöttek belga, izraeli és indiai felvásárlókkal, így nem tehették meg azt, hogy egy időre szüneteltessék vagy csökkentsék a kitermelést.

A De Beers kénytelen volt lecsökkenteni kitermelését és nem a felhalmozás taktikáját követte. Példának okáért, ideiglenesen felfüggesztette a botswanai bányái kitermelését, négy gyárából kettőben. Több százmilliós veszteséget vont maga után ez az intézkedés. „A világ legnagyobb gyémánttermelője 2008-ban még 514 millió dollár nyereséget ért el, ám ez 2009-ben 220 milliós veszteségbe fordult. Az árbevétel 44 százalékkal, 3,84 milliárd dollárra zuhant.”⁸⁰ Mivel arra kényszerültek, hogy bányákat zárjanak be, és ezáltal bevételektől esett el a vállalat, tőkeemelésre volt szükségük. Ennek érdekében egy milliárd dollár értékű részvényeket bocsájtott ki a három tulajdonos (Oppenheimerek, Anglo American bányavállalat és Botswana állam) lejegyzési lehetőségének érdekében.

6.4. VÁLSÁG OKOZTA GYÉMÁNTBEFEKTETÉSEK

Fontos azt a ténytet kiemelnem, hogy a válság velejárója volt az is, hogy meggyarapodtak a gyémántba fektetők száma a recesszió következtében. Sokan biztosabb menedéknek tekintették az aranytól is. A 2009-es év vége felé történő stabilizálódás a gyémántkereskedelemben ennek a ténynek is köszönhető volt.

A De Beers mivel lecsökkentette kapacitását a kitermelésben, az Alrosa viszont nem, így sokkal nagyobb mértékű csökkenést ért el egyik évről a másikra nyers gyémánt eladások tekintetében. Hiszen a piac igényelte a nyers gyémántot, amit az amerikai cég

⁷⁸ <http://nol.hu/archivum/lap-20090110-20090110-11-315870>

⁷⁹ http://kitekinto.hu/europa/2009/07/11/az_orszok_a_gyemantpiacon_is_elretornek/#.VDZBvmsW4s

⁸⁰ http://index.hu/gazdasag/vilag/2010/02/15/gyemantot_is_tort_a_valsak/

nem tudott kellőképpen kielégíteni. Az Alrosa készletei felhalmozása miatt, ezt a helyzetet is kihasználva, igyekezett pótolni a De Beers által keletkezett hiányt és jobban betörni a piacra. Ennek következtében kötődtek 2009-ben az újabb, korábban emlegetett hosszú távú eladási szerződések. 2008-ról 2009-re 6,9 milliárd dollárról 3,8 milliárd dollárra csökkent a nyers gyémánt eladása a De Beersnél, míg az Alrosánál csak 2,5 milliárd dollárról 2,3 milliárd dollárra csökkent. Természetesen arányaiban így is több a De Beersnél, azonban sokkal kisebb mértékű kárt szenvedett így az Alrosa a De Beershez képest a válság utáni évben.

6.4.1. 6 ok, hogy miért fektessünk gyémántba?

1. Stabil és értékálló befektetési eszköz
2. Folyamatos értéknövekedés jellemzi hosszú távon
3. Gazdagság és hatalom jelképe
4. Elpusztíthatatlan
5. Kis helyen tárolható és könnyen szállítható
6. Nincs devizakockázata

1.Válságálló befektetési forma. Többször is bizonyítottan megőrizte értékét, sőt növekedést is mutatott.

2.Tőzsdén bemutatott árán is jól megfigyelhető, hogy értéke folyamatos növekedést mutat az évek során, csökkenés mindig kismértékű és nagyon rövid ideig tartó volt. Nem figyelhető meg kiemelkedő ingadozás, mint a valutaárfolyamoknál. Árát lobbisták határozzák meg, akiknek érdekük a folyamatos növekedés fenntartása, a kereslet és kínálat arányaihoz viszonyítva.

3.Elég megemlítenem annyit, hogy királyi ékszereket díszítenek vele évszázadok óta.

4.Fizikai tulajdonságához köthető, Földünk egyik legkeményebb anyaga. Csak saját porával csiszolható. Hő-, kő-, tűz-, vízálló. Nem létezik két egyforma gyémánt, különleges tulajdonságainak köszönhetően.

5.Szintén fizikai tulajdonságához köthető, hiszen nem jellemzőek a nagy drágakövek. Általában ékszerekbe építik be őket, amik kis helyen is elférnek és bárhova szállíthatóak.

6.Mint korábban említettem, a gyémánt árát a világon mindenhol amerikai dollárban (USD) mérik, így nincs devizakockázata.⁸¹⁸²

„A gyémánt közepes vagy hosszú távú befektetés, pont a likviditási tényező miatt, ugyanakkor értékét tartja és fizikai adottsága miatt kedvező alternatív befektetési lehetőség.”⁸³

⁸¹ http://www.portfolio.hu/befektetesi_alapok/valsagallo_befektetest_kinal_a_gyemant.162799.html

⁸² <http://www.dicholding.com/hu/befektetes/a-gyemant-mint-befektetesi-eszkoz>

⁸³ http://www.portfolio.hu/befektetesi_alapok/valsagallo_befektetest_kinal_a_gyemant.162799.html

7. NAPJAINK ÉS A JÖVŐ

Ebben a fejezetben szeretném bemutatni a jelenlegi és jövőbeli helyzetét a gyémántkereskedelemnek, különös tekintettel a keresleti és kínálati lehetőségekre, figyelemmel kísérve az eddig elemzett vállalatokat.

„Paradigmaváltás zajlott le a gyémántpiacon az elmúlt 25 évben, a piac kínálatvezéreltből keresletvezéreltté vált. Korábban a dél-afrikai De Beers kiváltsága volt az árképzés, miután piaci részesedése a 80-as évek végén megközelítette a 90 százalékot. A bányászattól a csiszoláson át az értékesítési csatornáig csaknem az iparág minden szelete az ellenőrzése alatt állt, így könnyedén tudta a keresleten és kínálaton keresztül alakítani az árakat. Akkor töltötte fel készleteit, amikor alacsony volt a gazdaságban az általános árszínvonal, és akkor adott el, amikor feljebb mentek az árak. Ez a helyzet csak akkor változott meg, amikor egyre nagyobb gyémántbányákra bukkantak, Ausztráliában, Kanadában és Oroszországban, aminek következtében fokozatosan szűkült a De Beers piaci monopóliuma.”⁸⁴ A legnagyobb tényező, ami befolyásolta és megszüntette a De Beers monopóliumát, az Alrosa cég megjelenése, valamint fokozatos megerősödése. Eddigi elemzéseim is mutatják az orosz cég fokozatos növekedését, és erősödését az évek során. A De Beers piaci részesedése jelenleg kb 35-40%, ami a korábban említett okok miatt csökkent le ilyen nagymértékben. Nem csak a kínálati oldal változott meg az évek során a gyémántkereskedelemben, hanem a keresleti is. Jelenleg legnagyobb felvásárló még mindig az Egyesült Államok, azonban Kína és India gyémántkereslete is fokozatosan erősödik meg.

A jövőkép felállítását a Bain & Company valamint a Conclude Befektetési Zrt. előrejelzései alapján készítettem el. „A Bain & Company előrejelzése a világ 2012. évi nyersgyémánt-termelés 70 százalékát adó bányákat működtető cégek termelési terveit veszi figyelembe. A maradék 30 százalék éves kibocsátását országonkénti bontásban elemezve, a nyilvánosságra hozott megvalósíthatósági tanulmányok és termelési célok alapján lehet előrejelzést adni. Bár ez volt az elsődleges forrás, a Bain figyelembe vette a szakértői véleményeket ott, ahol a vállalati tervek nem álltak rendelkezésre vagy azt a szakértők többsége túl optimistának tartotta.”⁸⁵

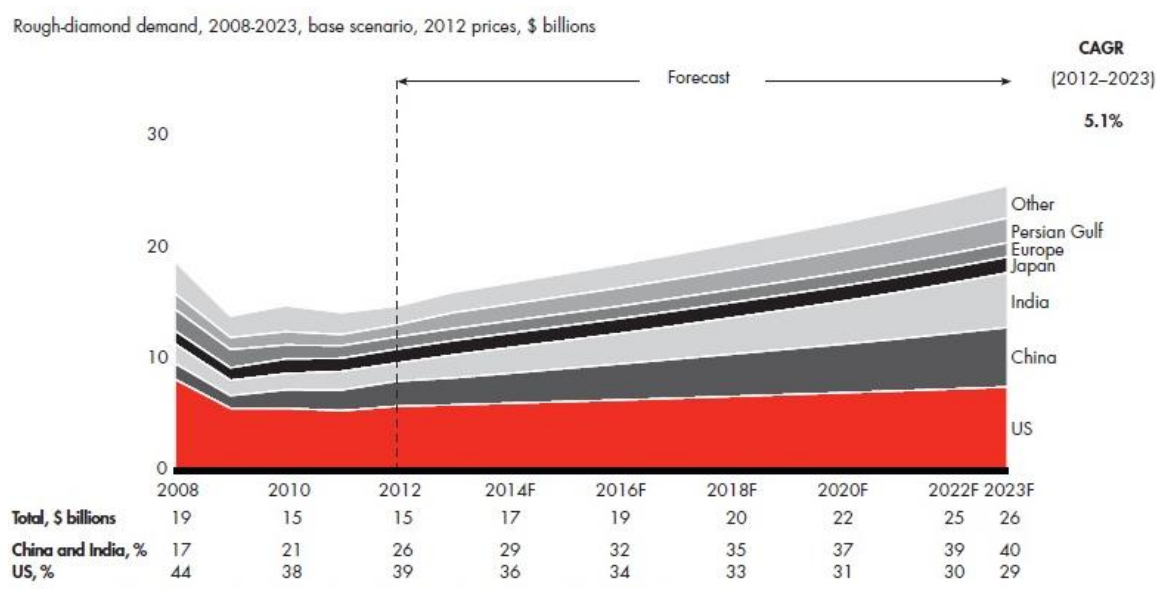
⁸⁴ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-hirek/992-kiugras-eltt-a-gyemantarak.html>

⁸⁵ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1070-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ix-hosszutavu-trendemelked-gyemant-arak.html>

7.1. A GYÉMÁNT KERESLETI OLDALA

Becslések szerint a nyers gyémánt kitermelő nagyvállalatoknak nehézségekkel kell szembenéznük 2018-as évet követően. Úgy becsülik, körülbelül addig elegendő a jelenlegi készletek, illetve a várható kitermelt mennyiségek. 1990-óta nem találtak a világon különösen nagyobb lelőhelyet. Azonban a kereslet a gyémánt iránt, évről évre fokozatosan növekszik ismét a válság óta. A Bain & Company előrejelzései alapján 2023-ig évente átlagosan 5%-kal fog növekedni a kereslet a gyémántok iránt. Becsléseik szerint a kereslet és kínálat egyensúlya 2018-ig lesz egyensúlyban. Ezt követően azonban a kereslet megelőzi a kínálatot.

A kereslet fokozatos emelkedéséhez hozzájárul, hogy egyre többen fektetnek gyémántba, főleg a válság kialakulása óta, mert biztonságos befektetési lehetőségnek tekintik, a már korábban kifejtett 6 ok miatt is.

12. ábra: A világ nyers gyémántkereslete milliárd \$-ban 2023-ig becsült értékkel

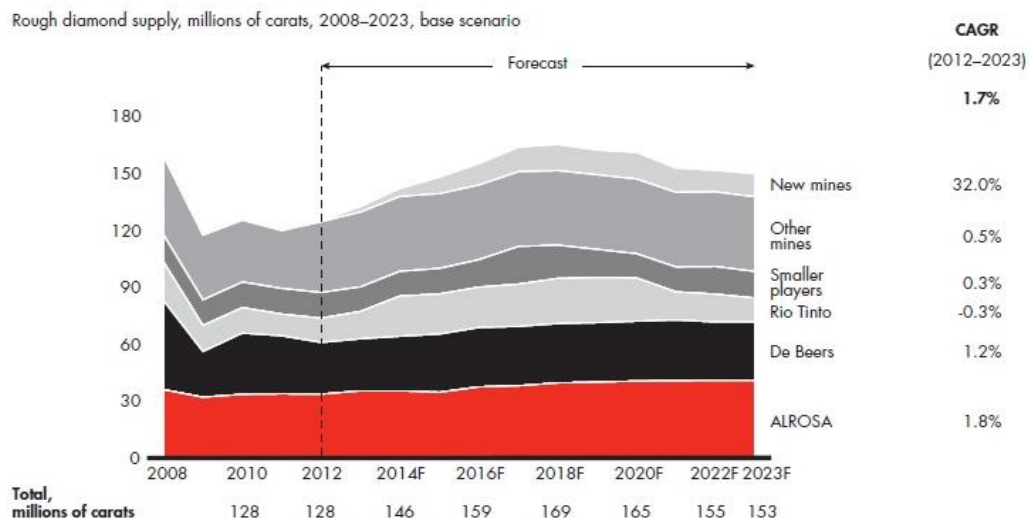
(forrás: <http://www.conclude.hu/aranyiaci-elemzesek/1070-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ix-hosszutavu-trend-emelked-gyemant-arak.html>)

Az eddigi legnagyobb gyémántpiaccal rendelkező Egyesült Államok, a becslések szerint, stabilizált piaci részesedéssel vesz részt a várható keresleti kilátásokban. Azonban Kína és India szerepe megnövekedett az utóbbi években, és még nagyobb volumenű keresleti részesedéssel vesz részt a piacon. Ennek oka, hogy a két említett országában a középosztály kezd megerősödni, valamint számuk növekszik, és nagyobb igényt mutatnak a luxuscikkek iránt. 2013-ban a középosztály Kínában a népesség 19%-át, Indiában 16%-át

tette ki, ami 2023-ra várhatóan 44%, valamint 46 %-ra fog emelkedni. Az említett két országban kezd nyugati típushoz közelíteni a kultúra, és egyre „divatosabbá” válnak az eljegyzések, különös alkalmak során a gyémánt ékszerek viselése. Ez a tény, az elmúlt évek adatai során is megfigyelhető már, és fokozatos növekedést mutat. Kína és India megerősödése köszönhető annak is, hogy az adott országokban évről évre javul a foglalkoztatottsági arány, valamint emelkednek a jövedelmek. Európában, valamint Japánban, mint a fenti ábrán is látható, stagnáló gyémántkeresletet becsülnek az elkövetkezendő években. 2023-ra a becsült nyers gyémánt kereslet meghaladhatja a 26 milliárd dollárt, melynek 40%-át India és Kína fogja kitenni. A vezető Egyesült Államok részesedését 29%-ra becsülik.

Ahhoz, hogy a becslések helytállóak legyenek, szükség van a világgazdaság helyreállítására, valamint a kiemelt országok, India, Kína és az Egyesült Államok fejlődésére és a fejlődő országok GDP növekedésére. Ezáltal a magánszemélyek számára könnyebben elérhetővé válnak a luxuscikkek, tehát a gyémánt is, ami megnövelné a keresletét.

7.2. GYÉMÁNT KÍNÁLATI OLDALA

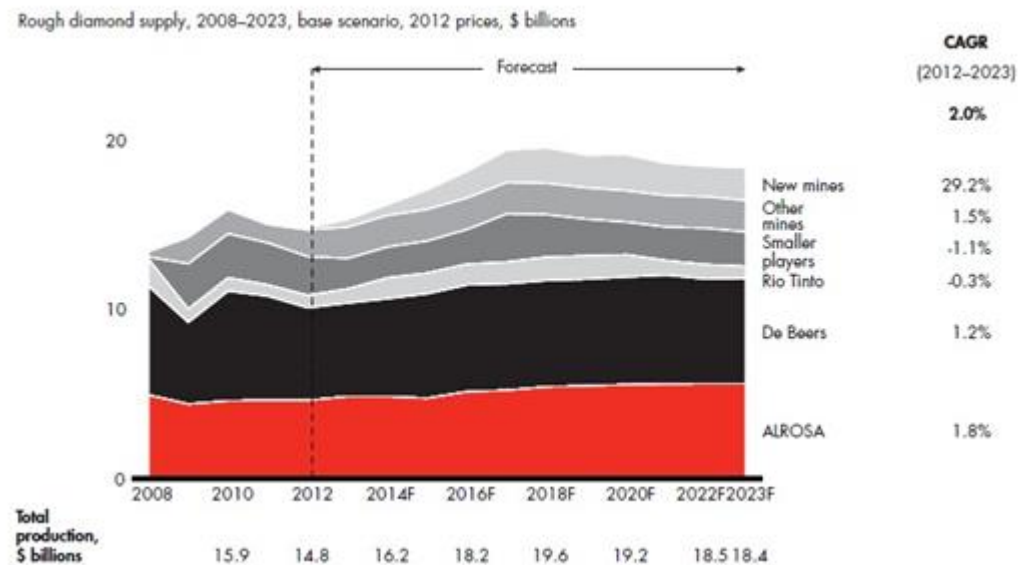

13. ábra: A világ gyémánttermelése millió karátban 2023-ig becsült értékekkel

(forrás: <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1070-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ix-hosszutavu-trend-emelked-gyemant-arak.html>)

Fontos kitérni a kínálati oldalra is. A gyémántkitermelés tekintetében, mint eddig, most is kétféleképpen csoportosíthatunk. Mennyi karátot termelnek ki, illetőleg a kitermelt mennyiséget milyen áron tudják eladni. a 13. valamint a 14 ábra ezt szemlélteti. Jelenleg,

mint a kutatásom is bizonyította, az Alrosa vezet a kitermelt nyers gyémántok mennyiségét (karátban) tekintve, míg a De Beers vezet a kitermelt nyers gyémántok értékét (dollarban) tekintve.

14. ábra: A világ gyémánttermelése milliárd \$-ban 2023 becsült értékkel

(forrás: <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1070-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ix-hosszutavu-trend-emelked-gyemant-arak.html>)

Az előrejelzések tekintetében jól látható, hogy az elkövetkezendő két-három évben csúcsosodik ki a gyémánttermelés mind értékét, mind mennyiségét tekintve. Mint, írtam korábban, a kereslet és kínálat viszonya várhatóan 2018-ig lesz egyensúlyban. Azt követően a kereslet magasabb lesz, míg a kínálat csökken. A kereslet megnövekedésére már ki tértem, most a kínálati oldalt szeretném bemutatni.

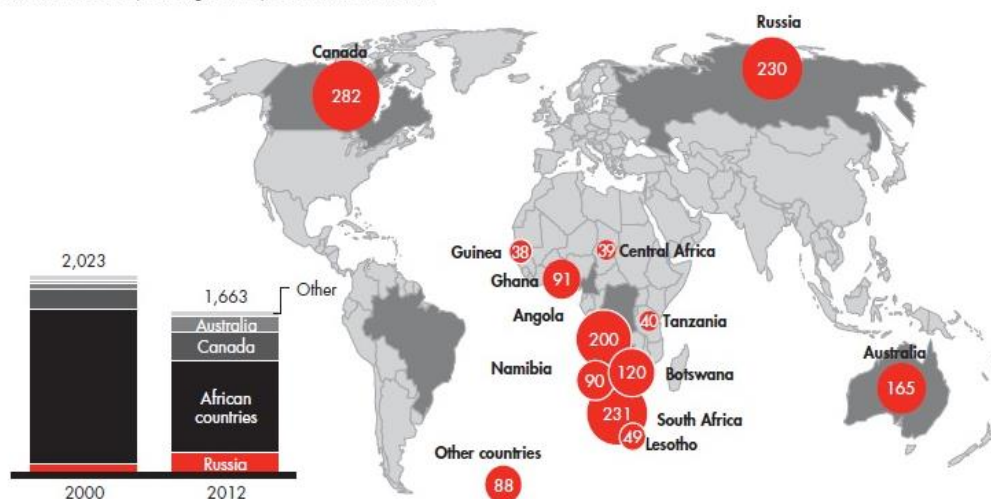
A karátban becsült adatokat, ha megnézzük (13. ábra), láthatjuk, hogy továbbra is az Alrosa lesz a vezető vállalat, és kismértékű növekedést is mutat az évek során. Ennek egyik oka, hogy Oroszország még nagy kiaknázatlan területekkel rendelkezik, és „csak” 1950-óta foglalkozik gyémántkitermeléssel. A De Beersnek ezzel szemben stabilizált mennyiségű nyersgyémántot becsülnek. A De Beers vezérigazgatója a következőket nyilatkozta a jövőre vonatkozóan: „Miközben cégünk növekszik, hogy szinten tudjuk tartani a kitermelést, a világ összgyémánt kitermelési szintjének stabilan tartása valószínűtlennek tűnik. A világ jelentős gyémántbányái előregedtek, ez azt jelenti, hogy a kitermelés lassul és hatékonytalannabbá válik. Ahhoz, hogy fenntartsuk a jelenlegi kitermelési szintet, új le- lőhelyeket kell keresnünk! Úgy tűnik, a világ a gyémánt termelés expanziójának végéhez

közeledik.”⁸⁶Az új lehetséges bányák összességében, melyek a legfelső sávot képezik, 2023-ra a De Beers mennyiségének kb 1/3-át tudják majd kitermelni.

Értékét tekintve a két vállalat között pont ellenkezőleg figyelhető meg a tendencia a két vállalat tekintetében. Jelenleg a De Beers vezet minden vállalat felett, a nyers gyémántok eladása tekintetében. Második helyre szorul ebben a vizsgálati szempontban az Alrosa. Ha megnézzük a 14. ábrán az előrejelzéseket, láthatjuk, hogy a két vállalat közötti különbség az évek során egyre kisebb lesz. A 2023-ra prognosztizált eredmények szerint a két vállalat szinte ugyanolyan értékben tud majd nyersgyémántot eladni.

A 2018-as évet azért prognosztizálták az elemzők, mert úgy vélik, addigra a meglévő bányák elkezdene kimerülni és így, sokkal kevesebbet tudnak kitermelni, illetőleg egyes bányákat a kimerülés miatt be is zárnak majd. Jelenleg nagy lelőhely (amiről tudnak) Kanadában, Afrikában és Oroszországban található (15. ábra). A világ által tudott lehetséges és nagy gyémánt lelőhelyek tehát, igencsak koncentráltak. „A globális gyémánt tartalékokat és a feltárt készleteket nem szabad összekeverni. Mindegyik gyémánttermelő ország kormánya külön szabályozza a számításba vehető tartalékok és készletek definícióját. A gyémánt készletek a teljes gyémánt tartalékokon belül az a rész, amely az előzetes megvalósíthatósági tanulmányok alapján a jelenlegi technológiákkal is gazdaságosan kitermelhető. E készletek egy része bizonyosan létezik, másik részük azonban csak valószínűsíthető.”⁸⁷

Global diamond resources (excluding reserves), 2012, millions of carats

15. ábra: A világ gyémánt tartaléka (2012-ben becsült) millió karát értékben

(forrás: <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1048-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ii.html>)

⁸⁶<http://www.caprice.co.hu/mobil/fooldal/esemenyek-hirek/evi-57-szazalekos-gyemant-aremelkedes-varhato.html?kezdo=0>

Az adott vállalatok gyémánttermelési képességéhez elengedhetetlen tényezők a tartalékok és a készletek. A kisebb bányák még napjainkban is finanszírozási problémákkal küszködnek a válság óta. A korábbi két ábrán (13-14. ábra) látható, hogy a következő években nyílnak majd új bányákat, azonban a bányák megnyitásával az a probléma, hogy a kifejlesztésük 5-10 évet is felöllelhet. Tehát, ha példának okáért, a következő héten felfedeznének egy nagyobb lelőhelyet, amire onnan ténylegesen nyersgyémántot bányászhatnának eladásra, 2020-at is írhatunk már. Hiába a mai modern technika, a bányászat, még napjainkban is időigényes folyamat.

Az adatok természetesen becslések, előfordulhat más eredmény is az évek során, hiszen elég egy új lelőhelyet felfedezni a világ bármely táján, megszüntetni egy bányát költségcsökkentési okok miatt, akár a vállalatok irányítása más kézbe kerülhet, vagy újabb gazdasági válság érintettjeivé válnak, így szinte bármilyen jelentősebb módosulás befolyásolja a későbbiekben a gyémántkereskedelmet.

„Egyes fejlemények komoly hatással lehetnek a kínálat-kereslet egyensúlyára a következő 10 évben. Potenciális kockázatot jelent például a makrogazdasági kilátások változása. Az európai adósságválság mélyülése, az Ázsiában növekvő politikai bizonytalanság vagy a kínai és indiai gazdaság lassulása a gyémántkereslet csökkenéséhez vezethet.

Amennyiben kialakulna egy likvid gyémántbefektetési piac, az növelhetné a keresletet, felborítva a kínálat-kereslet egyensúlyát és ez végső soron áremelkedéshez vezetne, azonban a jelen állás szerint kicsi annak a valószínűsége, hogy a befektetési arany piachoz hasonló gyémánt ETF piac alakuljon ki.

További kockázatot jelent, hogy az ékszerekben a szintetikus gyémántok helyettesíthetik a természetes gyémántokat, ez az alacsonyabb minőségű termékek beszívargását jelentené. Ez lassíthatná az olyan feltörekvő piacok, mint Kína és India növekedését, miközben az egyéb ékszerek vételére ösztönözhetne.”⁸⁸

⁸⁷ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1048.html>

⁸⁸ <http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1070-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-ix-hosszutavu-trend-emelked-gyemant-arak.html>

8. ÖSSZEFOGLALÁS

Dolgozatom egyik fő célja, a gyémántkereskedelem részletes ismertetése volt. Ehhez elengedhetetlen tényezőként szolgált a történelmi áttekintés a dolgozatom első felében. Azért olyan fontos, mert jól láthattuk, hogy az évek során, hogyan tevődtek át a földrajzi központok kontinensről kontinensre, vagy országról országra, és ezáltal, hogy jutottunk el a mai főbb gyémántlelőhelyekhez, valamint jelentősebb gyémántkitermelő vállalatokhoz. Ennek oka, hogy a gyémánt keletkezéséhez nagyon speciális körülmények szükségesek, és éppen ezért koncentráltan található meg Földünkön. A történelem során pedig megfigyelhető volt, hogy amint felfedeztek egy nagyobb lelőhelyet, igyekeztek azt maximálisan kiaknázni. Így történt ez India és Brazília esetében is, melyeket a dolgozatomban kihangsúlyoztam. Bemutattam, hogy a XXI. század technológiájával egyre inkább előtérbe kerülnek a mesterséges úton előállított gyémántok, melyeket nem csak az iparban alkalmaznak, de már ékszerként is funkcionálhatnak.

Kutatásomat nagymértékben nehezítette, hogy a gyémántról, kereskedés tekintetében csekély mértékű tényadat áll rendelkezésünkre. Számos magyar, illetve külföldi cikket elolvasva is, arra a következtetésre jutottam, hogy sem országok, sem konkrét vállalatok nem szeretnek kiadni tényadatokat a rendelkezésükre álló gyémántmennyiségről, minőségről. Ennek oka abban rejlik, hogy a gyémánt árát befolyásol tényezők között szerepel a keresleti és kínálati lehetőségek. A lobbisták, valamint a vállalatok célja pedig az, hogy magasan tudják tartani a gyémánt árát. Ehhez azonban arra van szükség, hogy a piacra csak meghatározott mennyiségű gyémántot bocsájtssanak, így magasan tudják az árát tartani, a korlátozott mennyiség miatt (is), még ha a valóságban a „raktáraikon” tömegével sorakoznak a jövőben eladni kívánt gyémántok.

Dolgozatom másik célkitűzése az volt, hogy utánajárjak jelenleg, mely vállalatok állnak a gyémántkereskedelem élén és miért. Az elmúlt évtizedek vizsgálata azt mutatta, hogy a két vezető, elsősorban gyémántkitermeléssel foglalkozó nagyvállalat az amerikai De Beers, valamint az orosz Alrosa. Így esett a választásom az említett két vállalat bemutatására és összevetésére. Az elemzés során kiderült az is, hogy a két vállalat nem csak egymás versenytársai, hanem több tekintetben együtt is működtek.

Minek után rengeteget olvastam, kutattam a gyémántkereskedelem után, egyre inkább szemet szúrt, hogy sok helyütt pontatlanok a források a De Beers, valamint az Alrosa

jelzőivel kapcsolatosan. Sok helyütt olvasható, hogy a világ vezető gyémánt termelő vállalata, vagy a világ vezető gyémánttal foglalkozó vállalata. Mindezen pontatlan megfogalmazások mellett, észrevettem azt is, hogy ugyanazt a jelzőt használják különböző szerzők, hol az egyik, hol a másik vállalat tekintetében. Ennek a kérdéskörnek a kibontása, és megválaszolása volt a dolgozatom további fő irányvonala.

A rendelkezésemre álló adatok alapján megvizsgáltam, hogy az említett vállalatok 2006-tól mennyi nyersgyémántot bányásztak ki, illetőleg milyen áron tudják őket értékesíteni. Arra a következtetésre jutottam, hogy az évek során csökkent a De Beers korábbi vezető szerepe. Mennyiségét tekintve, csökkent a kibányászott nyersgyémánt, és a válságot követő évben (2009-ben), már az Alrosa vette át a vezető szerepet. Megvizsgálva a kibányászott nyersgyémántok eladását, arra a következtetésre jutottam, hogy a De Beers, a rendelkezésére álló kevesebb gyémántmennyiséget is sokkal magasabb áron tudja értékesíteni. Ennek egyetlen oka van, hogy sokkal értékesebb gyémántokat bányásznak ki, mint az oroszok. A gyémánt értékét, mint a dolgozatomban is bemutattam több tényező határozza meg. Példának okáért nagysága, tisztasága, színe. A De Beers birtokában lévő bányákból tehát, sokkal értékesebb gyémántokat bányásznak ki, amelynek oka abban feltételezhető, hogy ott földrajzilag kedvezőbb körülmények között jöttek létre a gyémántok. Összegezve tehát, a helyes kifejezés jelenleg: a kibányászott nyersgyémántok mennyiségét illetően, a vezető nagyvállalat az Alrosa, míg a kibányászott mennyiség értékesítését tekintve, vezető nagyvállalat a De Beers.

Dolgozatom utolsó pontjaiban megvizsgáltam a válság hatását a gyémántkereskedelemre, illetőleg egy feltételezhető jövőkép felállítását is elvégeztem. Bemutattam, hogy a válság negatívan hatott a gyémántkereskedelmre is, azonban viszonylag hamar kilábaltak a nagyvállalatok a megfelelően megválasztott válságpolitika segítségével. A válság különleges velejárójaként, a gyémántba való befektetések száma kiugróan megemelkedett, és ez a tendencia napjainkban is növekedést mutat. Korábbi válságok során az arany volt egyértelműen központban, mint befektetési eszköz, azonban a gyémánt is kezd ilyen tekintetben az aranyhoz hasonulni.

A jövőkép felállításához nélkülözhetetlen volt, hogy megvizsgáljam milyen keresleti és kínálati lehetőségekkel nézhetünk szembe. A konzekvencia a következő lett: Feltehetően 2018-ra a kereslet és kínálat egyensúlya felbomlik, ugyanis a kínálati lehetőségek alulmaradnak a folyamatosan növekedő keresletivel szemben. A nyersgyémánt, keletkezésére révén korlátozott mennyiségben áll rendelkezésünkre, a növekvő keresletet nem tud-

ja megfelelő mértékben kielégíteni. Az elemzők pedig nem prognosztizálnak új, nagyobb bányák lehetőségével, így mindenképp érdekes lesz, hogy az évtized végére felbomlik-e az egyensúly és ez által hogyan fog alakulni a gyémánt ára.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- Carlton, Dennis W.** (2006): *Modern piacelmélet*. Panem Kft., Budapest
- Dr. Ladó László, Dr. Lukács Lajos, Dr. Pathó László, Dr. Szentkúti László:** (1967) *Költség- és önköltségszámítás, árképzés*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- Kopányi Mihály:** (2002) *Mikroökonómia*, KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest
- N. Gregory Mankiw:** (2011) *A közgazdaságtan alapjai*, Osiris Kiadó Kft. Budapest
- Hal R. Varian:** (2010): *Mikroökonómia középfolon*, Akadémia Kiadó, Budapest
- A. Glazer, J. Hirshleifer, D. Hirshleifer** (2009): *Mikroökonómia-Árlemélet és alkalmazásai*, Osiris Kiadó, Budapest
- William D. Nordhaus- Paul Anthony Samuelson** (2009): *Közgazdaságtan*, Akadémia Kiadó Zrt., Budapest
- Bara Zoltán:** (1989): *Oligopolium: Modellek és elméletek*, MKKE Kiadó, Budapest
- Köbli József, Mohácsi Kálmán:** (1988) *Monopolium, hiány, elosztás*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest
- Dr. Oberfrank Ferenc- Rékai Jenő** (1982): *Drágakövek*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 71.p , pp. 70-71
- J. Bauer- V. Bouska- F.Tvrz** (1982): *Drágakőkalauz*, Natura Könyvkiadó, Artia, 64.p
- Günter Wermusch** (1987): *A gyémánt története*, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 204. p, pp. 204-205, 182. p
- Makai György** (1987): *Dél-Afrika: a vég kezdete?*, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest
- Sebes Tibor** (1969): *Afrika (képes földrajz)*, Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest
- Dudichné- dr.Vendl Mária és Dr. Koch Sándor** (1935): *A drágakövek, Különös tekintettel a mesterséges drágakövekre*, Királyi Magyar Természettudományi Társulat
- Kakas Péter** (2005): *A gyémántról*, Blueground Kft.

Egyéb dokumentumok

- Tóth Éva:** *Kereskedelem fogalma, feladata*, Pannon Egyetem Georgikon Kar
- Nisha Pahuja, Manfred Becker** (rendező 2007): *A gyémánt útja* (film), Kensington Communications, Kanada
- Edward Zwick** (rendező 2006): *Véres gyémánt* (film), Warner Bros, USA
- Wolfgang Landgraeber, Friedrich W. Zimmermann** (rendező 2007): *Százmillió kárát-Az Oppenheimer gyémántcsalád* (film), WDR, Germany

Internetes források

Kereskedelem fogalma:

<http://kereskedelem.tlap.hu/magazin/kereskedelem-fogalma/> (Letöltve: 2014. 12.10. 11:00)

Oligopolium:

<http://ecopedia.hu/oligopolium> (Letöltve: 2014. 12.10. 12:00)

Oligopólium:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Oligop%C3%B3lium> (Letöltve: 2014. 12.10. 12:00)

Árdiszkrimináció:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%81rdiszkrimin%C3%A1ci%C3%B3> (2014. 12. 13. 09:30)

Gyémánt:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1nt> (Letöltve: 2014.05.24. 18:40)

A gyémánt története:

<http://ekszerwebaruhaz.com/a-gyemant-tortenete/> (Letöltve: 2014. 05.24. 20:05)

A gyémántok különös világa

<http://trendmagazin.hu/cikk/a-gyemantok-kulonos-vilaga> (Letöltve: 2014. 05.24. 19:10)

Gyémántlelőhelyek:

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Gy%C3%A9m%C3%A1ntlel%C5%91helyek> (Letöltve: 2014.05.23. 18:35)

A gyémánt:

<http://www.hotdog.hu/worldgeo/erdekessegek/a-gyemant> (Letöltve: 2014.05.26. 14:10)

Gyémántbányászat:

http://www.twdinvest.hu/hu/twd_gyemantbanyaszat (Letöltve: 2014.05.26. 10:05)

Mesterséges gyémánt:

http://hu.wikipedia.org/wiki/Mesters%C3%A9ges_gy%C3%A9m%C3%A1nt (Letöltve: 2014.05.26. 14:30)

Gyémánt születik:

http://www.deluxe.hu/cikk/20051010/gyemant_szuletik (Letöltve: 2014.05.26. 14:05)

Gyémántlelőhelyek:

<http://www.dicholding.com/hu/a-gyemant/altalanos-informaciok/gyemantlelhelyek> (Letöltve: 2014.06.06. 11:00)

Vér és gyémánt:

http://www.lafemme.hu/nyomtatasi/ver_es_gyemant (Letöltve: 2014.06.06. 12:30)

Balogh László: Az illegális gyémántkereskedelem:

http://www.publikon.com/application/essay/218_1.pdf (Letöltve: 2014.06.07. 13:45)

Giber Mátyás: A gyémánt szerepe a Sierra Leone-i polgárháborúban:

<http://www.kul-vilag.hu/2006/0304/giber.pdf> (Letöltve: 2014.06.07. 11:35)

A gyémántok szerepe:

<http://konfliktus.index.hu/sigyemant.htm> (Letöltve: 2014.06.08. 12:35)

A Kimberley Egyezmény:

<http://www.caprice.co.hu/fooldal/a-gyemant/a-kimberleyegyezmey> (Letöltve: 2014.06.08. 14:23)

Kimberley Process:

<http://www.kimberleyprocess.com/en/chair> (Letöltve: 2014.06.08. 15:00)

Kimberley Process Certification Scheme:

http://en.wikipedia.org/wiki/Kimberley_Process_Certification_Scheme (Letöltve: 2014.06.08. 15:42)

Gyémánt és drágakő értékének meghatározása:

<http://www.ekszerviz.hu/dragako.php> (Letöltve: 2014.06.09. 10:39)

Drágakőnagyker:

- <http://www.dragakonagyker.hu/tudnivalok-gyemantokrol.html> (Letöltve: 2014.06.09. 11:20)
- Gyémánttőzsde, ahol csak az adott szó számít -Melocco Anna cikke:
<http://www.v-pearl.hu/gyemanttozsde-ahol-csak-az-adott-szo-szamit-melocco-anna-cikke.aspx> (Letöltve: 2014.08.28. 10:13)
- Gyémánt, mint befektetés:
<http://www.gyemantbolt.hu/tudasbazis/gyemant-mint-befektetes> (Letöltve: 2014.08.29 11:30)
- A gyémánt mint befektetési eszköz:
<http://www.dicholding.com/hu/befektetes/a-gyemant-mint-befektetesi-eszkoz> (Letöltve: 2014.08.29 14:02)
- The Global Diamond Report 2013: Journey through the Value Chain:
<http://www.bain.com/publications/articles/global-diamond-report-2013.aspx> (Letöltve: 2014.08.31 09:25)
- A gyémánt biznisz kulisszatitkai VII.- A nyers gyémántpiactól a csiszolt gyémántokig:
<http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1060.html> (Letöltve: 2014.09.02. 13:45)
- A De Beers Társaság története: Gyémánt-sztori:
http://www.hetek.hu/hatter/200004/gyemant_sztori (Letöltve: 2014. 09.04.11.15)
- A gyémántbányászat mogulja robbantotta ki a búr háborút:
<http://mult-kor.hu/cikk.php?id=16973> (Letöltve: 2014.09.05. 15:45)
- The Boer War:
<http://www.reformation.org/the-boer-war.html> (Letöltve: 2014.09.05. 15:55)
- A gyémánt kitermelésének folyamata az oroszországi Jakutföldön:
<http://www.erdekesvilag.hu/a-gyemant-kitermelesenek-folyamata-az-oroszorszag-i-jakutfoldon/> (Letöltve: 2014.09.05. 16:10)
- A gyémánt története:
<http://www.dicholding.com/hu/a-gyemant/tortenelem/a-gyemant-tortenete> (Letöltve: 2014.09.05. 13:45)
- De Beers:
http://hu.wikipedia.org/wiki/De_Beers (Letöltve: 2014.09.01 11:30)
- A gyémánt biznisz kulisszatitkai I.II:
<http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1042-a-gyemantbiznisz-kulisszatitkai-i.html> (Letöltve: 2014.09.02. 14:35)
- Botswana:
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Botswana> (Letöltve: 2014.09.03. 10:10)
- Elsőprő változás korszaka a gyémánt és a színes drágakövek termelésében és piacain (I. II: III. IV. rész):
<http://www.v-pearl.hu/elsopro-valtozas-korszaka-a-gyemant-es-a-szines-dragakovek-termeleseben-es-piacain-i-resz.aspx> (Letöltve: 2014.09.26. 10:11)
- Aránytalan volt Brüsszel gyémántipari fellépése:
<http://www.bruinfo.hu/cikk/20070716-aranytalan-volt-brusszel-gyemantipari-fellepese.html> (Letöltve: 2014.09.26. 13:30)
- A gyémánt biznisz kulisszatitkai VI.- A nyers gyémántpiac:
<http://www.conclude.hu/aranypiaci-elemzesek/1056.html> (Letöltve: 2014.09.26.13:34)
- Rough & Polished:
<http://rough-polished.com/en/> (Letöltve: 2014.09.27. 09:35)

Gyémántok: itt is az oroszok!:

http://kitekinto.hu/europa/2009/07/11/az_oroszok_a_gyemantpiacon_is_elretornek/
(Letöltve: 2014.09.27. 10:00)

A világ bányái, ásványkincs vadászat- A Föld kifosztása:

<http://greenprofit.hu/forum/viewtopic.php?f=20&p=38354> (Letöltve: 2014.09.30. 10:25)

Alrosa remains the word leader by diamond reserves. And apparently, it will remain to be:

<http://www.rubel-menasche.com/industry/rough/alrosa-remains-the-world-leader-by-diamond-reserves-and-apparently-it-will-remain-to-be/> (Letöltve: 2014. 10. 01. 12:35)

Gyilkos gyémántok:

<http://valasz.hu/vilag/gyilkos-gyemantok-40719> (Letöltve: 2014.10.01. 14:50)

Miért a gyémánt a legjobb hosszú távú befektetés?:

<http://hdb.hu/miert-a-gyemant-a-legjobb-hosszu-tavu-befektetes/> (Letöltve: 2014.10.03. 11:24)

Csiszolatlan üzlet maradt a gyémántkereskedelem:

<http://www.mgyosz.hu/hu/index.php?lang=hu&fo=2&al=3&url=../gazdhirek/20090712/csiszolatlanuzletmaradtgyemantkereskedelem.htm> (Letöltve: 2014.10.04. 10:10)

Gyémántot is tört a válság:

http://index.hu/gazdasag/vilag/2010/02/15/gyemantot_is_tort_a_valsg/ (Letöltve: 2014.10. 04. 12:00)

Gyémánt: nem legyőzhetetlen: Rédei Judit cikke

<http://nol.hu/archivum/lap-20090110-20090110-11-315870> (Letöltve: 2014. 10.10. 18:30)

Eladják a világ legdrágább gyémántját:

<http://www.vg.hu/penzugy/eladjak-a-vilag-legdragabb-gyemantjat-434313> (Letöltve: 2014. 10.15. 10:10)

Híres gyémántok listája:

http://hu.wikipedia.org/wiki/H%C3%ADres_gy%C3%A9m%C3%A1ntok_list%C3%A1ja (Letöltve: 2014.10.15: 10:10)

Öt percig harcoltak a legdrágább gyémántért:

http://hvg.hu/shake/20131114_Ot_percig_harcoltak_a_legdragabb_gyemante/ (Letöltve: 2014.10.15. 11:00)

Csiszolatlan üzlet maradt a gyémántkereskedelem:

http://fn.hir24.hu/gazdasag/2009/07/06/csiszolatlan_uzlet_maradt_gyemantkereske
delem (Letöltve: 2014.10. 16. 12:00)

Gyémántok: itt is az oroszok! :

http://kitekinto.hu/europa/2009/07/11/az_oroszok_a_gyemantpiacon_is_elretornek/
(Letöltve: 2014. 10. 16. 12:30)

Roman Jewelers Blog: Cullinan Heritage A Rare Diamond and A Rare Sale:

<http://www.romanjewelers.com/blog/?p=519> (Letöltve: 2014. 10.21 10:30)

Érdekes Világ: Híres gyémántok:

<http://www.erdekesvilag.hu/hires-gyemantok/> (Letöltve: 2014. 10.21. 11:00)

MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: CECIL RHODES

Forrás: <http://www.reformation.org/the-boer-war.html>
(Letöltve: 2014.10.20. 12:30)

2. MELLÉKLET: ANDREEV FEDOR

Forrás: <http://en.wikipedia.org/wiki/ALROSA>
(Letöltve: 2014.10.20. 12:45)

3. MELLÉKLET: CULLINAN HERITAGE

Forrás: <http://www.romanjewelers.com/blog/?p=519>
(Letöltve: 2014. 10.21 10:30)

4. MELLÉKLET: AFRIKA NAGY CSILLAGA

Forrás: <http://www.erdekesvilag.hu/hires-gyemantok/>
(Letöltve: 2014. 10.21. 11:00)

5. MELLÉKLET: PINK STAR

Forrás:
http://hvg.hu/shake/20131114_Ot_percig_harcoltak_a_legdragabb_gyemante/
(Letöltve: 2014. 10.21. 11:05)